

Wymagania edukacyjne. Historia, klasa 2 liceum ogólnokształcące, zakres podstawowy.

Treści z podstawy programowej.	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
		Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
W epoce humanistów i wielkich odkryć geograficznych					
1)Charakteryzuje główne przyczyny i przebieg wypraw odkrywczych. XIV. 1,	Uczeń zna: • daty: 1492, 1497–1499, 1519–1522 • postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana Uczeń rozumie: • rolę Hiszpanii i Portugalii w wielkich odkryciach geograficznych	Uczeń zna: • postacie: Marca Pola, Henryka Żeglarza, Izabeli I Kastylijskiej, Ferdynanda II Aragońskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: karawela, astrolabium, busola, kompas, handel lewentyński • znaczenie karaweli dla żeglugi dalekomorskiej	Uczeń zna: • datę: 1488 • postać: Bartolomeu Diaza • cztery wyprawy Krzysztofa Kolumba przez Atlantyk i jego osiągnięcia odkrywcze Uczeń rozumie: • pojęcia: portolany, laska Jakuba • wpływ wypraw dalekomorskich na pozycję miast Półwyspu	Uczeń zna: • niebezpieczeństwa, z którymi musieli się borykać żeglarze w czasie wypraw Uczeń rozumie: • wpływ upadku ostatniej twierdzy Maurów w Hiszpanii na decyzję królewskiej pary o sponsorowaniu wyprawy Krzysztofa Kolumba	

	Uczeń potrafi: wyjaśnić wpływ na wielkie odkrycia geograficzne opanowania przez Turków szlaków łączących Europę ze Wschodem	Uczeń potrafi: - wyjaśnić, skąd średniowieczni Europejczycy czerpali wiedzę o nieznanach krainach - scharakteryzować polityczne, gospodarcze i religijne przyczyny odkryć geograficznych	Iberyjskiego Uczeń potrafi: scharakteryzować wpływ czynnika demograficznego na udział państw iberyjskich w wielkich odkryciach geograficznych	Uczeń potrafi: - scharakteryzować skutki wielkich odkryć geograficznych – polityczne, gospodarcze, poznawcze, naukowe, kulturowe - scharakteryzować udoskonalenia, które w karaweli wprowadzili Portugalczycy	
2)Wyjaśnia wpływ wielkich odkryć geograficznych na społeczeństwo i gospodarkę, kulturę Europy i obszarów pozaeuropejskich. XIV, 2	Uczeń zna: - datę: 1494 Uczeń rozumie: - pojęcia: faktoria, strefa wpływów, inflacja, handel niewolnikami Uczeń potrafi: - wymienić główne postanowienia traktatu w Tordesillas	Uczeń rozumie: - przyczyny sprowadzenia niewolników do Ameryki - pojęcie: handel trójkątny Uczeń potrafi: - wskazać na mapie strefy wpływów – hiszpańską i portugalską z 1494 r.	Uczeń potrafi: wyjaśnić wpływ odkrycia i opanowania nowych lądów przez Europejczyków na gospodarkę kapitalistyczną	Uczeń rozumie: - negatywne skutki powstania imperiów kolonialnych Uczeń potrafi: - wyjaśnić przyczyny procesu wyniszczenia pierwotnych cywilizacji Ameryki	
Renesans 1)wyjaśnia główne prądy ideowe epoki; 2)rozpoznaje dokonania twórców renesansowych w dziedzinie kultury; 3)charakteryzuje sztukę renesansową.	Uczeń zna: - daty: 1509, 1543 - postacie: Johannaesa Gutenberga, Erazma z Rotterdamu, Mikołaja	Uczeń zna: - datę: 1532 - postacie: Niccola Machiavellego, Rafaela Santi, Tyjcjana oraz ich dzieła - charakterystyczne	Uczeń zna: postacie: Tomasza Morusa, Jeana Bodina, Williama Szekspira, Sandra Botticellego, Albrechta Dürera, Filippa	Uczeń zna: postacie: Lucasa Cranacha Starszego, Hansa Holbeina Młodsze, Hieronima Boscha, Pietera Bruegla	Uczeń zna: - postacie: Miguela Serveta, Paracelsusa oraz ich osiągnięcia Uczeń rozumie: - znaczenie

XV, 1,2,3	Kopernika, Leonarda da Vinci, Michała Anioła oraz ich dzieła • czas zastosowania metalowej ruchomej czcionki w drukarstwie Uczeń rozumie: • pojęcia: renesans (odrodzenie), humanizm • znaczenie wynalazku Gutenberga • doniosłość odkrycia Mikołaja Kopernika • znaczenie dzieła <i>Pochwała głupoty</i> Erazma z Rotterdamu Uczeń potrafi: • podać przykłady dzieł sztuki renesansowej	cechy sztuki renesansowej • główne idee zawarte w dziele <i>Księżę</i> Niccolò Machiavellego Uczeń rozumie: • pojęcia: heliocentryczna budowa wszechświata, układ geocentryczny, perspektywa, makiawelizm • wpływ uczonych bizantyńskich, poszukujących we Włoszech schronienia po zdobyciu przez Turków Konstantynopola, na rozwój zainteresowań kulturą antyczną Uczeń potrafi: • przedstawić poglądy głównych myślicieli renesansu • wymienić dzieła głównych twórców epoki • wskazać różnicę między	Brunelleschiego, Dantego Alighieri, Francesca Petrarci oraz ich dzieła • główne idee zawarte w dziełach <i>Utopia</i> Tomasa Morusa oraz <i>Sześciu księgach o Rzeczypospolitej</i> Jeana Bodina Uczeń rozumie: • pojęcia: attyka, krużganki, portyk • dlaczego <i>Człowiek witrański</i> Leonarda da Vinci stanowi przykład realizacji głównych haseł humanizmu Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jaki sposób w architekturze renesansowej realizowano hasło powrotu do antyku	Starszego, Galileusza oraz ich dzieła i osiągnięcia • czas powstania Globe Theatre w Anglii Uczeń rozumie: • pojęcie: człowiek renesansu • na czym polegała przemiana w sposobie myślenia Europejczyków w okresie renesansu • dlaczego renesansowym twórcom przyświecała myśl rzymskiego komediopisarza: <i>Człowiekiem jestem i sądzę, że nic, co ludzkie, nie jest mi obce</i> Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego w okresie renesansu doszło do rozwoju języków narodowych • podać przykłady pisarzy i poetów tworzących	bogatych rodów Medyceuszy i Sforzów dla szerzenia się idei renesansu • rolę mecenatu artystycznego – Kościoła, dworu, rodów mieszczańskich Uczeń potrafi: • scharakteryzować myśl polityczną epoki odrodzenia • wskazać różnicę między włoską a niderlandzką sztuką renesansową
------------------	--	---	--	---	---

		średniowieczną a renesansową wizją świata i człowieka		w językach narodowych	
1)wyjaśnia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji, opisując jej główne nurty i postaci; 2)wyjaśnia rolę soboru trydenckiego i opisuje różne aspekty reformy Kościoła katolickiego; 3)opisuje mapę polityczną i wyznaniową Europy w XVI w. XVI,1,2,3	Uczeń zna: • datę: 1517 • postaci: Marcina Lutra, Jana Kalwina • przyczyny wystąpienia Marcina Lutra Uczeń rozumie: • pojęcia: odpust, celibat, reformacja, luteranizm, kalwinizm • dlaczego ogłoszenie 95 tez przez Marcina Lutra doprowadziło do rozłamu w Kościele Uczeń potrafi: • wymienić najważniejsze postulaty Marcina Lutra • omówić zasady wyznania luterskiego	Uczeń zna: • daty: 1534, 1536, 1555, 1572 • postaci: Henryka VIII, Henryka Burbona Uczeń rozumie: • pojęcia: Akt supremacji, predestynacja, hugenoci, Kościół luterski, Kościół anglikański, pokój w Augsburgu, <i>Augsburskie wyznanie wiary</i>, noc św. Bartłomieja • zasadę „czyja władza, tego religia” Uczeń potrafi: • wyjaśnić okoliczności, w których doszło do rzezi hugenotów we Francji • wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka VIII z papieżem	Uczeń zna: • datę: 1598 • postaci: Filipa Melanchtona Uczeń rozumie: • pojęcia: edykt wormacki, banicja, edykt z Nantes Uczeń potrafi: • omówić przyczyny polityczne wojen religijnych we Francji • omówić zasady edyktu z Nantes	Uczeń zna: • datę: 1529 • postaci: Tomasza Morusa, Katarzyny Aragońskiej, Anny Boleyn Uczeń rozumie: • pojęcia: protestantyzm, konsystorz, sejm w Spirze • z czego wynikał podział religijny Rzeszy Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka VIII z Tomaszem Morusem • porównać najważniejsze wyznania powstałe w okresie reformacji • wskazać na mapie państwa, w których zwyciężyła reformacja	Uczeń zna: • metody i środki propagandy wykorzystywane przez protestantów i katolików do walki religijnej Uczeń rozumie: • teorię o wpływie etyki protestanckiej na rozwój kapitalizmu Uczeń potrafi: • ocenić wpływ kryzysu w Kościele katolickim na szerzenie się haseł reformacji • ocenić społeczne, polityczne i kulturowe skutki reformacji

		• omówić zasady wyznania kalwińskiego i anglikańskiego			
1)wyjaśnia rolę soboru trydenckiego i opisuje różne aspekty reformy Kościoła katolickiego; 2)opisuje mapę polityczną i wyznaniową Europy w XVI w. XVI,2,	Uczeń zna: • daty: 1545–1563 Uczeń rozumie: • pojęcia: herezja, sobór powszechny, reforma Kościoła katolickiego i kontrreformacja Uczeń potrafi: • wymienić główne postanowienia soboru trydenckiego	Uczeń zna: • datę: 1534 • postać: Ignacego Loyoli Uczeń rozumie: • pojęcia: <i>Katechizm rzymski</i>, seminarium duchowne, Towarzystwo Jezusowe (jezuici), „żołnierze Chrystusa” Uczeń potrafi: • scharakteryzować działalność jezuitów	Uczeń zna: • datę: 1542 • postacie: Pawła III, Giordana Bruna, Piusa V Uczeń rozumie: • pojęcia: Święte Oficjum, konwersja, inkwizycja • dlaczego, mimo surowej reguły, zakon jezuitów cieszył się dużą popularnością, a jego działalność spotykała się w XVI w. z powszechnym uznaniem Uczeń potrafi: • wyjaśnić różnicę w znaczeniu terminów kontrreformacja i reforma Kościoła katolickiego	Uczeń zna: • datę: 1559 Uczeń rozumie: • pojęcia: brewiarz rzymski, Wulgata, synod diecezjalny, synod prowincjonalny, księgi metrykalne, dysputa, <i>Indeks ksiąg zakazanych</i> • dlaczego na indeksie znalazło się dzieło Mikołaja Kopernika <i>O obrotach sfer niebieskich</i> • związek reformy Kościoła z narodzinami baroku Uczeń potrafi: • ocenić działania podjęte przez Kościół rzymskokatolicki w XVI w.	Uczeń zna: • postacie: Juliusza II, Leona X • nowe zakony (poza jezuitami), które podjęły działalność w duchu odnowy Kościoła Uczeń rozumie: • pojęcia: pijarzy, kapucyni, karmelitanki, szarytki, wizytki, urszulanki, sobór laterański V Uczeń potrafi: • wyjaśnić wpływ postanowień soboru trydenckiego na pogłębienie podziałów religijnych
Polska złotego wieku					

1)Opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego i charakteryzuje jego 2)wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce i ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej; 3)omawia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno- pańszczyźniana) na tle europejskim; 4)przedstawia sytuację wyznaniową na ziemiach państwa polsko-litewskiego w XVI w. XVIII,1,2,3,4	Uczeń zna: • daty: 1515, 1525, 1572 • postaci: Władysława Jagiellończyka, Ludwika Jagiellończyka, Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Albrechta Hohenzollerna • postanowienia traktatu wiedeńskiego • okoliczności, w których doszło do hołdu pruskiego w 1525 r. Uczeń rozumie: • pojęcia: traktat krakowski, hołd pruski, traktat wiedeński, sekularyzacja, lenno, polityka dynastyczna, złoty wiek • przyczyny zawarcia traktatu wiedeńskiego Uczeń potrafi: • wyjaśnić	Uczeń zna: • daty: 1514, 1519–1521 • postać: Wasyla III • okoliczności, w których doszło do bitwy pod Orszą Uczeń potrafi: • scharakteryzować stosunki między Rzeczpospolitą a Prusami Zakonnymi, a następnie Prusami Książęcymi • wyjaśnić, dlaczego doszło do wybuchu wojny w 1519 r. • wyjaśnić, jakie czynniki miały wpływ na przebieg ostatniej wojny z zakonem krzyżackim • scharakteryzować stosunki Polski z Moskwą w pierwszej połowie XVI w.	Uczeń zna: • daty: 1561, 1563–1570, 1568 • postać: Gottharda Kettlera • lata panowania trzech ostatnich Jagiellonów w Rzeczpospolitej • cel utworzenia i zadania Komisji Morskiej Uczeń rozumie: • pojęcia: zakon inflancki, układ wileński, kaprowie, flota królewska, żegluga narewska, pierwsza wojna północna, Inflanty Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego przeniesiono prawa dziedziczenia lenna w Prusach Książęcych na brandenburską linię Hohenzollernów • omówić przyczyny, przebieg i skutki pierwszej wojny północnej	Uczeń zna: • daty: 1531, 1533, 1570 • postaci: Sulejmana I Wspaniałego, Jana Zápolyi • przyczyny i skutki bitwy pod Obertynem • postanowienia zawarte w Statutach Karnkowskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: Gospodarstwo Mołdawskie, Pokucie, tabor, pokój wieczysty Uczeń potrafi: • wyjaśnić przyczyny rywalizacji Rzeczpospolitej z Turcją o Mołdawię • wyjaśnić wpływ stosunków Rzeczpospolitej z Habsburgami na kontakty z Turcją • omówić przyczyny konfliktu Zygmunta Augusta z Gdańskiem	Uczeń zna: • postać: Jana Kostki • kupiecko-bankierski ród Loitzów • powiązania rodzinne Jagiellonów z Hohenzollernami i Habsburgami Uczeń rozumie: • pojęcie: galeon • dlaczego Albrecht Hohenzollern zdecydował się na przejście na luteranizm Uczeń potrafi: • ocenić rolę traktatu wiedeńskiego we wzajemnych stosunkach Jagiellonów i Habsburgów • wyjaśnić, dlaczego plany budowy floty morskiej zakończyły się niepowodzeniem • scharakteryzować różne opinie funkcjonujące w polskiej
---	--	---	---	---	--

	przyczyny i konsekwencje podpisania traktatu krakowskiego			scharakteryzować treść obrazu Jana Matejki <i>Hold pruski</i>	historiografii na temat skutków traktatu krakowskiego
2)wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce i ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej; 3)omawia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno- pańszczyźniana) na tle europejskim; XVIII, 2,3	Uczeń zna: - daty: 1454, 1468, 1505 - postać: Jana Łaskiego, Aleksandra Jagiellończyka - miejsce, gdzie odbył się pierwszy sejm walny Uczeń rozumie: - pojęcia: demokracja szlachecka, konstytucja <i>Nihil novi</i>, przywileje szlacheckie, sejm walny, trzy stany sejmujące, senat, izba poselska - dłaczego władcy wydawali przywileje dla szlachty - znaczenie przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla polskiego parlamentaryzmu	Uczeń zna: - daty: 1496, 1518 - kompetencje izby poselskiej i senatu - skład senatu Uczeń rozumie: - pojęcia: sejmiki ziemskie, sejmiki prowincjonalne, prawo ziemskie - znaczenie statutów piotrkowskich dla ugruntowania dominującej pozycji szlachty w państwie - znaczenie decyzji króla o zrzeczeniu się prawa do rozstrzygania sporów szlachty z jej poddanymi Uczeń potrafi: - scharakteryzować wpływ rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej na polityczne dążenia szlachty	Uczeń zna: - daty: 1562–1563 Uczeń rozumie: - pojęcia: ruch egzekucyjny, domena królewska, królewszczyzna, unia realna, rewindykacja, wojsko kwarciane Uczeń potrafi: - wymienić postulaty ruchu egzekucyjnego	Uczeń zna: - datę: 1523 Uczeń rozumie: - pojęcia: magnateria, lustracja, elekcja <i>vivente rege</i>, elekcja <i>viritem</i>, sejmik przedsejmowy, sejmik relacyjny, sejmik elekcyjny, sejmik deputacki, instrukcje poselskie, uniwersały - dłaczego Zygmunt August zdecydował się na przystąpienie do ruchu egzekucyjnego Uczeń potrafi: - wymienić rodzaje sejmików ziemskich i scharakteryzować ich kompetencje - wyjaśnić, dlaczego sejmiki odbywały	Uczeń zna: - rolę królowej Bony w dziele lustracji i rewindykacji królewszczyzn Uczeń rozumie: - przyczyny zwycięstwa politycznego średniej szlachty Uczeń potrafi: - ocenić, czy słuszną jest tezę, że demokracja szlachecka była jedną z przyczyn osłabienia autorytetu władzy monarszej w Rzeczpospolitej

	Uczeń potrafi: - wymienić prawa nadane przywilejem cerekwicko-nieszawskim - wyjaśnić wpływ konstytucji <i>Nihil novi</i> na kształtowanie się demokracji szlacheckiej	- opisać rolę króla, senatu i izby poselskiej podczas obrad sejmu walnego - scharakteryzować rolę sejmików ziemskich		się w kościołach	
1)ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu; 2)rozpoznaje dokonania twórców polskiego odrodzenia w dziedzinie kultury. XXI, 1.2	Uczeń zna: - datę: 1543 - okres, w którym został zapoczątkowany renesans na ziemiach polskich – połowa XV w. - postacie: Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Kopernika, Bony Sforzy Uczeń potrafi: - podać przykłady budowli renesansowych w Polsce - podać przykłady utworów Mikołaja Reja i Jana	Uczeń zna: - daty: 1474, 1551 - postać: Andrzeja Frycza Modrzewskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: cenzura, Kościół narodowy, Akademia Wileńska, Akademia Zamojska, kolegium w Braniewie - dłaczego dzieło Andrzeja Frycza Modrzewskiego <i>O poprawie Rzeczypospolitej</i> wydrukowano najpierw w wersji ocenzonej Uczeń potrafi:	Uczeń zna: - daty: 1501, 1519–1531 - postacie: Filippa Buonaccorsiego (Kallimacha), Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berrecciego, Stanisława Orzechowskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: arkady, kaplica Zygmuntowska Uczeń potrafi: - scharakteryzować myśl polityczną Stanisława Orzechowskiego - wyjaśnić różnicę w poglądach	Uczeń zna: - datę: 1508 - postacie: Marcina Kromera, Marcina Bielskiego, Macieja z Miechowa, Jana Dantyszka, Andrzeja Krzyckiego, Biernata z Lublina, Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Bertranda Moranda - kontakty Jana Dantyszka z Erazmem z Rotterdamu Uczeń rozumie: - pojęcia: epistolografia, polichromia, „Padwa północy”	Uczeń zna: - postacie: Wojciecha Oczki, Klemensa Janickiego, Stanisława Samostrzelnika Uczeń rozumie: - pojęcia: modlitewnik królowej Bony, Kodeks Baltazara Behema, miniatura, psalmy - znaczenie mecenatu dla kultury renesansowej Uczeń potrafi: - porównać styl gotycki z renesansowym

	Kochanowskiego oraz omówić ich tematykę wyjaśnić doniosłość dzieła Mikołaja Kopernika	- scharakteryzować myśl polityczną i społeczną Andrzeja Frycza Modrzewskiego - opisać działanie polskiego szkolnictwa w XVI w.	Stanisława Orzechowskiego i Andrzeja Frycza Modrzewskiego wymienić elementy architektury renesansowej i wskazać je w budowlach, takich jak: ratusz w Poznaniu, pałac w Baranowie, Sukiennice w Krakowie, kaplica Zygmuntowska, dziedziniec na Wawelu	Uczeń potrafi: - zaprezentować dokonania twórców odrodzenia w dziedzinie literatury i sztuki oraz historiografii - omówić założenia urbanistyczne Zamościa - ocenić dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu - wskazać na mapie miejscowości, w których znajdowały się budowle renesansowe	
4) sytuacja wyznaniowa na ziemiach państwa polsko-litewskiego w XVI w. XVIII, 4	Uczeń zna: - daty: 1573, 1596 - sytuację wyznaniową w państwie polsko-litewskim przed reformacją - wyznania protestanckie w Polsce w XVI w. Uczeń rozumie: - pojęcia: konfederacja warszawska, unia	Uczeń zna: - datę: 1562 Uczeń rozumie: - pojęcia: bracia polscy (unitarianie, arianie), pacyfizm	Uczeń zna: - datę: 1570 - postać: Jana Łaskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: husyci, anabaptyści, bracia czescy, zgoda sandomierska	Uczeń zna: - przyczyny niepowodzenia idei Kościoła narodowego Uczeń potrafi: - wyjaśnić, na czym polegał fenomen na skalę europejską aktu konfederacji warszawskiej - wskazać na mapie ziemie Rzeczypospolitej, na których hasła reformacji trafiły	Uczeń rozumie: pojęcia: menonici

	brzeska, tolerancja religijna, unii, obrządek greckokatolicki • przyczyny uchwalenia aktu konfederacji warszawskiej • cele zawarcia unii brzeskiej Uczeń potrafi: • wymienić postanowienia konfederacji warszawskiej • omówić decyzje unii brzeskiej			na podatny grunt	
1)wyjaśnia przyczyny, okoliczności i następstwa zawarcia unii realnej pomiędzy Koroną a Litwą; 2)charakteryzuje ustrój Rzeczypospolitej Obojga Narodów w świetle postanowień unii lubelskiej; 3)opisuje strukturę terytorialną i ludnościową Rzeczypospolitej Obojga Narodów; 4)wyjaśnia prawne i kulturowe podstawy tolerancji religijnej na ziemiach Rzeczypospolitej Obojga Narodów	Uczeń zna: • datę: 1569 • postać: Zygmunta Augusta Uczeń rozumie: • pojęcie: unia realna • groźbę zerwania unii polsko-litewskiej wraz z bezpotomną śmiercią Zygmunta Augusta • różnicę między unią personalną a unią realną	Uczeń rozumie: • pojęcie: inkorporacja Uczeń potrafi: • wskazać ziemie, które zostały wcielone do Korony przez Zygmunta Augusta	Uczeń zna: • postać: Barbary Radziwiłłówny Uczeń rozumie: • dlaczego Zygmunt Stary i Bona nie popierali ślubu Zygmunta Augusta z Barbarą Radziwiłłówną Uczeń potrafi: • przedstawić strukturę narodowościową Rzeczypospolitej Obojga Narodów	Uczeń zna: • postać: Mikołaja Radziwiłła Uczeń rozumie: • korzyści i zagrożenia wynikające z zacieśnienia unii dla strony polskiej i litewskiej Uczeń potrafi: • wyjaśnić rolę zagrożenia ze strony Moskwy dla przyspieszenia prac nad zawarciem unii realnej	Uczeń rozumie: • pojęcie: język ruski • cel namalowania przez Jana Matejkę obrazu <i>Unia lubelska</i> Uczeń potrafi: • dokonać interpretacji treści obrazu Jana Matejki <i>Unia lubelska</i> • zająć stanowisko w dyskusji: „Czy unia lubelska była sukcesem czy porażką Zygmunta

w XVI w. XIX, 1,2,3,4	Uczeń potrafi: wymienić postanowienia unii lubelskiej			wyjaśnić przyczyny sprzeciwu Litwinów wobec planów unii lubelskiej	Augusta?” oraz uzasadnić swoją opinię
1)opisuje okoliczności, zasady, przebieg i następstwa pierwszych wolnych elekcji; 2)charakteryzuje działania Stefana Batorego w zakresie polityki wewnętrznej i zagranicznej; XX,1,2	Uczeń zna: - daty: 1572, 1573, 1576 - postacie: Henryka Walezego, Anny Jagiellonki, Stefana Batorego Uczeń rozumie: - pojęcia: wolna elekcja (elekcja <i>viritim</i>), artykuły henrykowskie, <i>pacta conventa</i> Uczeń potrafi: - wymienić pierwszych królów elekcyjnych - podać postanowienia zawarte w artykułach henrykowskich - wyjaśnić, czym były <i>pacta conventa</i> - podać przykłady zobowiązań Henryka Walezego	Uczeń zna: - daty: 1574, 1575 - postacie: Jana Zamoyskiego Uczeń rozumie: - dlaczego szlachta wybrała Annę Jagiellonkę na króla Polski Uczeń potrafi: - wyjaśnić wpływ wydarzeń we Francji na decyzję Henryka Walezego o opuszczenia Rzeczypospolitej - omówić okoliczności wyboru Anny Jagiellonki na króla Polski	Uczeń zna: - daty: 1577–1582, 1578 - postać: Jakuba Uchańskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: interreks, konfederacja, sejm konwokacyjny, piechota wybraniecka, Trybunał Koronny, akademia w Wilnie - dlaczego czas bezkrólewia był okresem niebezpiecznym dla państwa Uczeń potrafi: - wyjaśnić przyczyny wojny z Moskwą za panowania Stefana Batorego - wskazać na mapie miejsca starć podczas wyprawy Stefana Batorego	Uczeń zna: - daty: 1576–1577 - postać: Piotra Skargi Uczeń rozumie: - powody niechęci szlachty do tworzenia piechoty wybranieckiej Uczeń potrafi: - wyjaśnić przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem - scharakteryzować politykę wewnętrzną i zagraniczną Stefana Batorego - podać przyczyny zawarcia rozejmu w Jamie Zapolskim	Uczeń rozumie: - znaczenie wolnej elekcji dla systemu demokracji szlacheckiej - mechanizm propagandy politycznej na wolnych elekcjach Uczeń potrafi: - ocenić panowanie pierwszych władców elekcyjnych

	zawartych w <i>pacta conventa</i>		na Moskwę - wskazać na mapie ziemie przyznane Polsce na mocy rozejmu w Jamie Zapolskim - wyjaśnić przyczyny utworzenia Trybunału Koronnego		
3)omawia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno- pańszczyźniana) na tle europejskim; XVIII, 3	Uczeń zna: - wiek, w którym kształtowała się gospodarka folwarczno- pańszczyźniana Uczeń rozumie: - pojęcia: pańszczyzna, folwark, dwór szlachecki Uczeń potrafi: - wyjaśnić, na czym polegała gospodarka folwarczno- pańszczyźniana	Uczeń zna: - datę: 1496 - okres pomyślnej dla Rzeczypospolitej koniunktury na zboże w Europie: poł. XVI – poł. XVII w. Uczeń rozumie: - pojęcia: koniunktura, monopol, przywiązanie chłopów do ziemi Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego zabroniono mieszczanom kupna ziemi oraz obejmowania wyższych urzędów i stanowisk kościelnych - wymienić główne	Uczeń zna: - datę: 1520 Uczeń rozumie: - pojęcia: zbiegostwo, dyby, miasta główne, miasta prywatne, jarmarki, żupy solne Uczeń potrafi: - wyjaśnić, jak szlachta zabezpieczała się przed zbiegostwem chłopów - wymienić postanowienia statutu toruńskiego - scharakteryzować pozycję chłopów i mieszczan w społeczeństwie polskim w XVI i na początku	Uczeń zna: - regiony Rzeczypospolitej z największą i najmniejszą liczbą miast Uczeń rozumie: - pojęcia: taksy wojewodzińskie, spław wiślany Uczeń potrafi: - omówić wpływ handlu na współpracę różnych grup społecznych w XVI i pocz. XVII w. - wyjaśnić, z czego wynikał spadek eksportu zboża w Gdańsku w latach 1575–1585	Uczeń zna: - bogate rodziny mieszczańskie – Bonerów w Krakowie i Loitzów w Gdańsku Uczeń rozumie: - pojęcie: Jarmark św. Dominika Uczeń potrafi: - zająć stanowisko w dyskusji: „Czy słusznie Gdańsk w XVI w. był uważany za najważniejsze miasto handlowe państwa polsko- litewskiego?” oraz uzasadnić swoje zdanie

		towary eksportowe państwa polsko-litewskiego w XVI w.	XVII w. • wyjaśnić, dlaczego władcy mieli monopol na wydobywanie soli		
Europa i Rzeczpospolita w XVII w.					
1)charakteryzuje konflikty polityczne w Europie, z uwzględnieniem charakteru wojny trzydziestoletniej XVII,2	Uczeń zna: • daty: 1618, 1618–1648 • strony walczące w wojnie trzydziestoletniej Uczeń rozumie: • pojęcie: defenestracja praska Uczeń potrafi: • wymienić przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej • wyjaśnić, dlaczego cesarscy namiestnicy zostali wyrzuceni przez okno zamku na Hradczanach • wymienić najważniejsze skutki wojny trzydziestoletniej	Uczeń zna: • datę: 1648 Uczeń rozumie: • pojęcie: pokój westfalski Uczeń potrafi: • scharakteryzować sytuację w Rzeszy przed wybuchem wojny trzydziestoletniej • wskazać na mapie państwa obozu protestanckiego i ich przeciwników	Uczeń rozumie: • pojęcia: lisowczycy, łupy wojenne, Palatynat Reński	Uczeń rozumie: • pojęcia: straty demograficzne, zapaść gospodarcza, psucie monety Uczeń potrafi: • wskazać na mapie decyzje terytorialne pokoju westfalskiego • wyjaśnić wpływ wojny trzydziestoletniej na polityczną, społeczną i gospodarczą sytuację w Europie	Uczeń zna: • przykłady psucia monety przez władców uczestniczących w wojnie trzydziestoletniej Uczeń rozumie: • pojęcie: sekularyzacja polityki • zmiany polityczne w Europie po wojnie trzydziestoletniej
1)przedstawia drogę do nowego	Uczeń zna: • datę: 1661 • postacie:	Uczeń zna: • daty: 1624, 1628, 1629	Uczeń zna: • daty: 1617–1643, 1642, 1685	Uczeń zna: • daty: 1701–1714	Uczeń zna: • reformy wprowadzone

modelu monarchii europejskich w epoce nowożytnej, z uwzględnieniem charakterystyki i oceny absolutyzmu francuskiego XVII,1	Ludwika XIV, Armanda Richelieu Uczeń rozumie: - pojęcia: absolutyzm, monarchia absolutna, pierwszy minister, Stany Generalne, hugenoci, Król Słońce Uczeń potrafi: - wymienić charakterystyczne cechy absolutyzmu francuskiego za rządów Ludwika XIV	- postacie: Ludwika XIII, Marii Medycejskiej, Anny Austriaczki Uczeń rozumie: - pojęcia: regencja, regent, racja stanu, edykt łaski - wpływ zdobycia twierdzy La Rochelle na ogłoszenie edyktu łaski - przyczyny ograniczenia przywilejów politycznych hugenotów Uczeń potrafi: - wyjaśnić znaczenie edyktu łaski - wyjaśnić przyczyny zaangażowania Francji w konflikt z Habsburgami	- postać: Jeana Baptiste’a Colberta Uczeń rozumie: - pojęcia: merkantylizm, protekcjonizm, szlachta urzędnicza - dlaczego kardynał Richelieu bezwzględnie rozprawił się z opozycją Uczeń potrafi: - scharakteryzować i ocenić politykę merkantylizmu	Uczeń rozumie: - pojęcia: generalny kontroler finansów, wojna o sukcesję hiszpańską Uczeń potrafi: - scharakteryzować politykę zagraniczną Francji w drugiej połowie XVII i na początku XVIII w. - rozstrzygnąć, czy słusznie okres od drugiej połowy XVII w. i na początku XVIII w. nazywany jest epoką francuskiej hegemonii w Europie oraz uzasadnić swoje zdanie - wskazać na mapie nabytki terytorialne Francji w XVII w. - wyjaśnić, dlaczego Wersal nazwano „złotą klatką”	w armii francuskiej w czasie panowania Ludwika XIV Uczeń rozumie: - pojęcia: muszkiet, dragon, grenadier Uczeń potrafi: - zająć stanowisko w dyskusji: „Czy Wersal to oznaka potęgi czy rozrzutności Ludwika XVI?” oraz uzasadnić swoje zdanie
3)wyjaśnia genezę i opisuje następstwa rewolucji angielskich; XVII,3	Uczeń zna: - daty: 1642–1649, 1688, 1689 - postać: Olivera Cromwella Uczeń rozumie: - pojęcia: wojna	Uczeń zna: - daty: 1649, 1653 - postacie: Jakuba I Stuarta, Karola I Stuarta Uczeń rozumie: - pojęcia: purytanie,	Uczeń zna: - daty: 1603, 1651, 1659, 1679 - postacie: Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta, Marii II Stuart, Wilhelma III Orańskiego	Uczeń zna: - daty: 1640, 1640–1653, 1641, 1658, 1685 Uczeń rozumie: - pojęcia: Krótki Parlament, Długi	Uczeń rozumie: - pojęcia: spisek prochowy, „papiści” - przyczyny i konsekwencje wojen Anglii ze Szkocją

	domowa w Anglii, nowa szlachta, chwalebna rewolucja, monarchia parlamentarna, Deklaracja praw • dlaczego uchwalono Deklarację praw Uczeń potrafi: • wymienić przyczyny wybuchu wojny domowej w Anglii • wymienić najważniejsze cechy monarchii parlamentarnej	protestanci nonkonformiści, dyktatura, lord protektor • dlaczego hodowla owiec stała się jedną z głównych gałęzi gospodarki w Anglii • przyczyny krytyki Kościoła anglikańskiego przez purytanów Uczeń potrafi: • przedstawić sytuację społeczno-wyznaniową i gospodarczą Anglii w początkach XVII w. • wymienić przyczyny konfliktu między Stuartami a parlamentem angielskim w XVII w. • wskazać na mapie obszar, który w czasie wojny domowej w Anglii znalazł się pod kontrolą parlamentu • przedstawić okres	Uczeń rozumie: • pojęcia: prezbiterianie, independenci, Armia Nowego Wzoru, <i>Habeas corpus act</i>, Akt nawigacyjny • znaczenie Aktu nawigacyjnego dla rozwoju gospodarczego Anglii Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego purytanie podzielili się na dwa odłamy • opisać przebieg i skutki angielskiej wojny domowej • wymienić przyczyny wojny Anglii z Republiką Zjednoczonych Prowincji • wyjaśnić, w jaki sposób doszło do powstania monarchii parlamentarnej	Parlament, Wielkie napomnienie, Petycja praw, Parlament Kadłubowy Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego Armia Nowego Wzoru zyskała opinię jednej z najbardziej nowoczesnych armii w XVII w. • omówić rolę Marii II Stuart w objęciu tronu przez Wilhelma III Orańskiego	Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego ustawa <i>Habeas corpus act</i> jest uznana za jeden z fundamentów przyszłej brytyjskiej demokracji • porównać ewolucję ustroju Francji oraz Anglii w XVII w.
--	---	--	--	---	--

		dyktatury Cromwella wymienić prawa uzyskane przez parlament na mocy Deklaracji praw			
4)opisuje przemiany w kulturze europejskiej w XVII w. XVII,4	Uczeń zna: - czas występowania baroku w Europie (koniec XVI w. – połowa XVIII w.) - postacie: Kartezjusza, Johna Locke’a - obiekty: kościół Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Krakowie Uczeń rozumie: - pojęcia: barok, ekspresja, fasada, racjonalizm, empiryzm, rewolucja naukowa Uczeń potrafi: - podać charakterystyczne cechy baroku - wyjaśnić założenia racjonalizmu i empiryzmu	Uczeń zna: - daty: 1643–1644 - postacie: Jana Chryzostoma Paska, Thomasa Hobbesa, Isaaca Newtona - obiekty: kolumna Zygmunta Uczeń rozumie: - pojęcia: światłocien, efekt iluzji, dynamizm, portret trumienny, pamiętnikarstwo Uczeń potrafi: - przedstawić cechy kultury baroku - wyjaśnić, w jakim celu tworzone portrety trumienne	Uczeń zna: - daty: 1677–1696 - postacie: El Greca, Tylmana z Gameren, Francisca Bacona, Johanna Keplera, Jana Heweliusza, Wacława Potockiego - obiekty: pałac króla Jana Sobieskiego w Wilanowie Uczeń rozumie: - pojęcia: manieryzm, barok dworski Uczeń potrafi: - opisać cechy manieryzmu na przykładzie dzieł El Greca	Uczeń zna: - datę: 1637 - postacie: Tomasza Dolabelli, Barucha Spinozy - nowe przyrządy do badań skonstruowane w tym okresie – mikroskop, pompa próżniowa, teleskop zwierciadlany Uczeń potrafi: - wyjaśnić, jaką rolę odgrywała sztuka barokowa w działaniach Kościoła, dworów królewskich i magnackich - przedstawić główne osiągnięcia uczonych doby baroku - scharakteryzować dwa nurty filozofii doby baroku oraz myśl polityczną tej	Uczeń zna: - postacie: Samuela Twardowskiego, Macieja Kazimierza Sarbiewskiego Uczeń potrafi: - przedstawić dokonania twórców epoki baroku w Rzeczypospolitej - przedstawić rolę portretu trumiennego jako źródła historycznego

				epoki	
1)opisuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów, uwzględniając wpływy obce, <i>liberum veto</i> i rokosze; 2)wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.; 3)ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim w XVII w.; 4)rozpoznaje dokonania twórców epoki baroku powstałe na terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów. XXIII, 1,2,3,4	Uczeń zna: • daty: 1587, 1606 • postacie: Zygmunta III Wazy, Mikołaja Zebrzydowskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: rokosz Zebrzydowskiego, magnateria, oligarchia • powiązania rodzinne Zygmunta III Wazy z Jagiellonami Uczeń potrafi: • wymienić przyczyny zawiązania się opozycji przeciw królowi Zygmuntowi III Wazie • wymienić postulaty rokoszan	Uczeń zna: • postacie: Maksymiliana III Habsburga, Jana Zamoyskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: klientelizm, oligarchizacja życia politycznego, wojewoda • przyczyny podwójnej elekcji • rolę Jana Zamoyskiego w konflikcie z królem Zygmuntem III Wazą Uczeń potrafi: • wymienić konkurentów Zygmunta Wazy do polskiego tronu • wymienić i scharakteryzować działania dwóch obozów politycznych w czasie elekcji • przedstawić żądania postawione przez	Uczeń zna: • daty: 1589, 1607 Uczeń rozumie: • pojęcia: sejm pacyfikacyjny, monarchia mieszana, regres gospodarczy, stagnacja Uczeń potrafi: • wyjaśnić, na czym polegała monarchia mieszana • wyjaśnić przyczyny regresu gospodarczego w pierwszych dziesięcioleciach XVII w. • wyjaśnić konsekwencje bitwy pod Guzowem • scharakteryzować wzrost znaczenia magnaterii za panowania Zygmunta III Wazy i ocenić skutki tego zjawiska • ocenić zjawisko klientelizmu	Uczeń zna: • datę: 1605 • postacie: Stanisława Lubomirskiego, Piotra Skargi Uczeń rozumie: • pojęcia: kaznodzieja, stronnictwo popularystów, stronnictwo regalistów, <i>Kazania sejmowe</i> • zjawisko zamykania się stanu społecznego • cel zwołania sejmów w 1605 i 1606 r. Uczeń potrafi: • omówić wpływ zmian społeczno-gospodarczych w Rzeczypospolitej w XVII w. na sytuację polityczną kraju • wskazać na mapie Byczyń, Guzów, regiony Rzeczypospolitej, gdzie było najwięcej	Uczeń potrafi: • wyjaśnić, przyczyny konfliktu Jana Zamoyskiego z królem • omówić znaczenie magnaterii dla rozwoju kultury w Rzeczypospolitej

		Litwinów przyszłemu królowi • przedstawić przyczyny i rezultat bitwy pod Byczyną • wyjaśnić, do czego doprowadziły próby wzmocnienia władzy królewskiej przez Zygmunta III Wazę		rezydencji magnackich	
1)omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów; 2)ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy; 3)charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.; XXII, 1,2,3	Uczeń zna: • daty: 1600–1635, 1605, 1620, 1621, 1655–1660 • postaci: Władysława IV Wazy, Jana II Kazimierza Wazy, Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego Uczeń rozumie: • pojęcia: husaria, hetman, potop szwedzki, pospolite ruszenie Uczeń potrafi:	Uczeń zna: • daty: 1599, 1626–1629, 1627 • postaci: Augustyna Kordeckiego, Karola X Gustawa Uczeń rozumie: • pojęcia: inkorporacja, Kozacy, paulini, ikona, przeor Uczeń potrafi: • wyjaśnić religijny i propagandowy aspekt obrony Jasnej Góry • wskazać na mapie miejsca bitew stoczonych ze Szwecją i z Turcją	Uczeń zna: • daty: 1600, 1622, 1629, 1635, 1660 Uczeń rozumie: • pojęcia: uniwersał, konfederacja w Tyszowcach, śluby lwowskie, wojna szarpana Uczeń potrafi: • omówić wojny ze Szwecją o Inflanty i ujście Wisły • przedstawić postawy Polaków w czasie potopu szwedzkiego • wymienić postanowienia zawieranych ze Szwecją rozejmów	Uczeń zna: • daty: 1655, 1657 Uczeń rozumie: • pojęcia: lenno, traktat welawsko-bydgoski Uczeń potrafi: • scharakteryzować cele polityki zagranicznej Wazów na tronie polskim • ocenić rezultaty wojen stoczonych przez Rzeczpospolitą w pierwszej połowie XVII w. • wyjaśnić przyczyny zawarcia i ocenić	Uczeń zna: • postać: Janusza Radziwiłła Uczeń rozumie: • pojęcia: układ w Kiejdanach • przyczyny zawarcia układu w Kiejdanach Uczeń potrafi: • wymienić dzieła malarskie, literackie oraz filmy związane tematycznie z wojnami Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Turcją w XVII w.

	• scharakteryzować rolę husarii w bitwie pod Kircholmem • wymienić przyczyny wojen ze Szwecją i z Turcją w XVII w. • omówić postanowienia pokoju oliwskiego	w pierwszej połowie XVII w.	i podpisywanych traktatów • wyjaśnić przyczyny, dla których Jan Kazimierz złożył śluby lwowskie	postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich dla Rzeczypospolitej	
1)omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów; 3)charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.; XXII, 1,3	Uczeń zna: • daty: 1604, 1610, 1648, 1667 • postaci: Dymitra Samozwańca I, Stanisława Żółkiewskiego, Bohdana Chmielnickiego Uczeń rozumie: • pojęcia: dymitriada, Kozacy, rozejm w Andruszowie Uczeń potrafi: • wymienić przyczyny wojny z Rosją w pierwszej połowie XVII w. • wyjaśnić znaczenie bitwy pod Kłuszynem • przedstawić	Uczeń zna: • daty: 1605, 1606 • postaci: Iwana IV Groźnego, Borysa Godunowa Uczeń rozumie: • pojęcia: wielka smuta, sobór ziemski, carewicz, bojarzy, rejestr kozacki Uczeń potrafi: • omówić przyczyny i skutki kryzysu wewnętrznego w Rosji • przedstawić przyczyny udzielenia poparcia Dymitrowi Samozwańcowi przez polskich i litewskich	Uczeń zna: • daty: 1607–1608, 1609, 1612, 1613, 1618 • postaci: Dymitra Samozwańca II, Wasyla II Szujskiego, Michała Romanowa Uczeń rozumie: • pojęcia: porohy, Sicz, rozejm w Dywilinie Uczeń potrafi: • przedstawić okoliczności zamordowania Dymitra Samozwańca I • wyjaśnić, jak doszło do drugiej dymitriady • wyjaśnić, dlaczego	Uczeń zna: • daty: 1649, 1651, 1654, 1654–1667, 1658 • postaci: Jeremiego Wiśniowieckiego, Iwana Wyhowskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: Rzeczpospolita Federacją Trojga Narodów, ataman, ugoda w Perejaśławiu, ugoda w Hadziaczu, ugoda pod Zborowem Uczeń potrafi: • omówić postanowienia ugody pod Zborowem	Uczeń zna: • daty: 1656, 1660 • postać: Jerzego Sebastiana Lubomirskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: ugoda cudnowska, ośełdec, szarawary, spisa Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego zwycięstwo w bitwie pod Cudnowem zostało zaprzepaszczone • scharakteryzować uzbrojenie piechoty kozackiej

	przyczyny wybuchu powstania Chmielnickiego wymienić postanowienia rozejmu w Andruszowie	magnatów - scharakteryzować rządy Dymitra Samozwańca i ich skutki - wyjaśnić, jaką rolę pełnił rejestr kozacki	królewicz Władysław nie objął tronu carskiego - wskazać na mapie miejsca bitew oraz ziemie przyznane Rzeczypospolitej na mocy rozejmu w Dywilinie - wyjaśnić okoliczności zapoczątkowania w Rosji panowania dynastii Romanowów	- wyjaśnić, dlaczego zwycięstwo w bitwie pod Beresteczkiem nie zostało wykorzystane - wyjaśnić znaczenie ugody w Perejaśławiu dla losów Ukrainy - omówić główne postanowienia ugody w Hadziaczu - przedstawić i pokazać na mapie przebieg wydarzeń i miejsca bitew w czasie powstania Chmielnickiego	
1)omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów; 2)oenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy; 3)charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.; XXII, 1,2,3	Uczeń zna: - daty: 1648, 1652 - postać: Władysława Sicińskiego Uczeń rozumie: - pojęcie: <i>liberum veto</i> Uczeń potrafi: - wyjaśnić, w jaki sposób potop szwedzki wpłynął na załamanie gospodarcze kraju - wyjaśnić	Uczeń zna: - daty: 1665–1666, 1668 - postacie: Ludwika Marii, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: elekcja <i>vivente rege</i>, abdykacja, gospodarstwo zagrodnicze, gospodarstwo chałupnicze Uczeń potrafi:	Uczeń zna: - daty: 1658, 1666 - postacie: Hieronima Radziejowskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: konwersja, ksenofobia, sąd sejmowy, anarchia Uczeń potrafi: - wskazać okres, w którym największa liczba sejmów zakończyła się bez podjęcia uchwał	Uczeń rozumie: - pojęcia: obstrukcja sejmowa Uczeń potrafi: - wyjaśnić przyczyny bicia monet nie – pełnowartościowych - wyjaśnić, w jaki sposób wojen wpłynął na kryzys kultury szlacheckiej - ocenić rolę zasady <i>liberum veto</i> w funkcjonowaniu	Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego Jerzy Sebastian Lubomirski jest postacią kontrowersyjną - wyjaśnić znaczenie ukazania się pierwszego polskiego <i>Indeksu ksiąg zakazanych</i>

	okoliczności użycia <i>liberum veto</i> po raz pierwszy na sejmie walnym	- wymienić i wskazać na mapie straty terytorialne Rzeczypospolitej w XVII w. - wyjaśnić stosowanie przez Szwedów zasady „wojna żywi się sama” - wyjaśnić przyczyny wybuchu rokoszu Lubomirskiego - wyjaśnić przyczyny abdykacji Jana Kazimierza Wazy	- wyjaśnić skutki polityczne bitwy pod Mątwami - podać przykłady kradzieży dóbr kultury przez Szwedów w XVII w. - wyjaśnić, dlaczego sejm podjął decyzję o wygnaniu braci polskich - omówić wpływ wojen na poziom życia mieszkańców kraju	demokracji szlacheckiej ocenić, czy słusznie Hieronima Radziejowskiego uważa się za jednego z największych zdrajców w dziejach Rzeczypospolitej	
1)omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Obojga Narodów w okresie panowania Wazów; 2)ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy; 3)charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.; XXII, 1,2,3	Uczeń zna: - daty: 1672, 1672–1699, 1673, 1683 - postacie: Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana III Sobieskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: haracz, sułtan, wezyr, odsiecz wiedeńska Uczeń potrafi: - wymienić	Uczeń zna: - datę: 1669 - postacie: Eleonory Habsburg, Karola V Leopolda, Jakuba Sobieskiego Uczeń rozumie: - pojęcie: czambuł - znaczenie odsieczy wiedeńskiej w dziejach Europy Uczeń potrafi: - wyjaśnić, jak doszło do	Uczeń zna: - daty: 1674, 1676 - postacie: Marysieńki Sobieskiej, Kara Mustafy, Leopolda I Habsburga Uczeń rozumie: - pojęcie: rozejm w Żurawnie Uczeń potrafi: - wyjaśnić znaczenie zwycięstwa pod Chocimiem dla wyboru na króla	Uczeń zna: - daty: 1684, 1696, 1699 - postacie: Augusta II Mocnego, Krzysztofa Grzymułtowskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: Liga Święta, lewobrzeżna Ukraina, traktat (pokój) Grzymułtowskiego, pokój w Karłowicach	Uczeń zna: - daty: 1686, 1698 - postać: Feliksa Kazimierza Potockiego Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego kandydatura Jakuba Sobieskiego na króla Polski nie zyskała akceptacji szlachty - wyjaśnić, czego zażądała Rosja za udział w koalicji

	postanowienia traktatu w Buczaczu • pokazać na mapie Podole, Buczacz, Chocim, Wiedeń • wyjaśnić, dlaczego król udał się z odsieczą oblężonemu przez Turków Wiedniowi	zwycięstwa sił sprzymierzonych w bitwie pod Wiedniem • wyjaśnić, z czego wynikała skuteczność bojowa husarii	Jana Sobieskiego • omówić warunki rozejmu w Żurawnie • wyjaśnić, dlaczego koronacja Jana III Sobieskiego odbyła się dopiero dwa lata po jego elekcji	Uczeń potrafi: • wyjaśnić znaczenie bitew pod Parkanami • wymienić państwa, które zawiązały Ligę Świętą i wyjaśnić cele polityczne Ligi • wymienić postanowienia pokoju Grzymułtowskiego i wskazać na mapie ziemie wymienione w traktacie pokojowym • wymienić postanowienia pokoju w Karłowicach i ocenić, czy były one sukcesem Augusta II Mocnego	antytureckiej • wyjaśnić przyczyny, przebieg i skutki bitwy pod Podhajcami • wymienić dzieła artystyczne, których tematem była wiktoria wiedeńska
Wiek oświecenia					
1)charakteryzuje postęp techniczny i przemiany kapitalistyczne w Europie Zachodniej; 2)wyjaśnia główne idee oświecenia i rozpoznaje dokonania epoki w	Uczeń zna: • daty: 1717, 1783 • postaci: Woltera, Josepha i Jacques’a Montgolfier • państwo, w którym po raz pierwszy w Europie wprowadzono	Uczeń zna: • daty: 1662, 1666, 1741, 1762 • postaci: Monteskiusza, Jeana-Jacques’a Rousseau • poglądy głoszone przez Monteskiusza w dziele <i>O duchu</i>	Uczeń zna: • daty: 1751–1765 • postaci: Denisa Diderota, Isaaca Newtona, Karola Linneusza, Alessandra Volty, Benjamina Franklina • wynalazki i odkrycia epoki	Uczeń zna: • datę: 1784 • postaci: Immanuela Kanta, Mosesa Mendelssohna • poglądy głoszone przez Kanta w <i>Krytyce czystego rozumu</i>	Uczeń zna: • postaci: Daniela Defoe, Jonathana Swifta Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jaki sposób literatura odwoływała się do głównych haseł oświecenia

dziejninie kultury; 3)charakteryzuje absolutyzm oświecony na przykładach państw sąsiadujących z Rzeczpospolitą Obojga Narodów; XXIV, 1,2,3,	powszechny obowiązek szkolny Uczeń rozumie: • pojęcia: prawa naturalne, oświecenie, rewolucja naukowa, empiryzm, racjonalizm • ideę, zgodnie z którą rozum odwołujący się do doświadczenia jest źródłem wiedzy o człowieku i otaczającym go świecie Uczeń potrafi: • wymienić główne cechy oświecenia • wyjaśnić wpływ wprowadzenia obowiązku szkolnego na spadek analfabetyzmu w społeczeństwie	<i>praw</i> • poglądy głoszone przez Rousseau w dziele <i>Umowa społeczna</i> • pierwsze akademie nauk Uczeń rozumie: • pojęcia: umowa społeczna, ateizm, deizm, trójpodział władzy, laicyzacja, Akademia Rysiów, Towarzystwo Królewskie Uczeń potrafi: • wyjaśnić genezę oświecenia • scharakteryzować zasadę trójpodziału władzy • scharakteryzować poglądy myślicieli oświeceniowych na temat państwa • wyjaśnić przełom w medycynie, który spowodował wprowadzenie szczepionki przeciwko ospie	oświecenia Uczeń rozumie: • pojęcia: zasady dynamiki, prawo powszechnego ciężenia, piorunochron Uczeń potrafi: • ocenić znaczenie <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> w popularyzacji wiedzy • wymienić główne osiągnięcia oświecenia w dziedzinie nauki	Uczeń rozumie: • pojęcia: teoria poznania, przewrót kopernikański w filozofii Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jaki sposób Immanuel Kant zdefiniował oświecenie • scharakteryzować rolę salonów literackich w propagowaniu hasła oświecenia • wyjaśnić, jaki wpływ na rozwój nauki miały loże masońskie i akademie nauk • wyjaśnić, dlaczego Immanuela Kanta uważa się za sprawcę przewrotu kopernikańskiego w filozofii	
1)charakteryzuje postęp techniczny	Uczeń zna: • datę: 1769 • postać: Jamesa	Uczeń zna: • datę: 1712 • postać: Thomasa	Uczeń zna: • datę: 1776 • postać: Adama	Uczeń zna: • postać: François Quesnaya	Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jaki sposób wzrost

i przemiany kapitalistyczne w Europie Zachodniej; XXIV,1	Watta - zasadę działania maszyny parowej Uczeń rozumie: - pojęcia: rewolucja przemysłowa, patent, maszyna parowa Uczeń potrafi: - wyjaśnić, w jakich dziedzinach gospodarki znalazł zastosowanie maszyny parowej - wyjaśnić działanie maszyny parowej	Newcomena Uczeń rozumie: - pojęcie: rozwój demograficzny - przyczyny spadku liczby urodzeń w XVIII w. - wpływ poprawy warunków sanitarnych na spadek śmiertelności Uczeń potrafi: - wyjaśnić przyczyny rozkwitu demograficznego w XVIII-wiecznej Europie - wyjaśnić przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej w Anglii	Smitha - poglądy Smitha zawarte w dziele <i>Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów</i> Uczeń rozumie: - pojęcia: rewolucja agrarna, płodozmian, proces groduzenia, urbanizacja, klasa robotnicza (proletariat), liberalizm ekonomiczny (gospodarczy), „niewidzialna ręka rynku” (wolna konkurencja) Uczeń potrafi: - scharakteryzować przemiany w rolnictwie w XVIII w. - wyjaśnić negatywne skutki procesu urbanizacji - przedstawić poglądy Adama Smitha	Uczeń rozumie: - pojęcie: fizjokratyzm Uczeń potrafi: - wymienić główne założenia fizjokratyzmu - wskazać podobieństwa i różnice między fizjokratyzmem a liberalizmem - wymienić wynalazki rewolucji przemysłowej i scharakteryzować skutki ich zastosowania	liczby mieszkańców w miastach wymuszał wprowadzenie zmian w przestrzeni urbanistycznej
3)charakteryzuje absolutyzm oświecony na przykładach państw sąsiadujących	Uczeń zna: daty: 1689–1721, 1762–1796,	Uczeń zna: - daty: 1701, 1773 - postać: Jemieliana	Uczeń zna: daty: 1765–1780, 1781, 1781–1785	Uczeń zna: daty: 1713–1740, 1760, 1764, 1787	Uczeń zna: daty: 1768, 1785

z Rzeczpospolitą Obojga Narodów; XXIV, 3,	1740–1772 - postacie: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II Wielkiej, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy Uczeń rozumie: - pojęcia: absolutyzm oświecony, europeizacja społeczeństwa Uczeń potrafi: - wyjaśnić, czym był absolutyzm oświecony - podać przykłady reform przeprowadzonych przez Piotra I	Pugaczowa Uczeń rozumie: - pojęcia: wielkie poselstwo, powstanie Pugaczowa, grażdanka, dworanie, Senat Rządzący - konieczność modernizacji armii przez Piotra I - cel podróży Piotra I Wielkiego po Europie Zachodniej Uczeń potrafi: - scharakteryzować reformy polityczne oraz społeczno-gospodarcze Piotra I - omówić rolę Piotra I w budowie rosyjskiej floty - wyjaśnić, dlaczego obcinanie bród wywoływało sprzeciw części społeczeństwa rosyjskiego - wyjaśnić przyczyny wybuchu powstania chłopów w 1773 r.	- postacie: Fryderyka I, Fryderyka Wilhelma I, Józefa II Uczeń rozumie: - pojęcia: współrządy, józefinizm, edykt o tolerancji (patent tolerancyjny), gubernie, „król sierżant” - co zyskał elektor Fryderyk III, koronując się w Królewcu na króla Prus Uczeń potrafi: - wyjaśnić, jak doszło do powstania Królestwa Pruskiego - wyjaśnić, dlaczego Fryderyka Wilhelma I nazywano „królem sierżantem” - przedstawić reformy przeprowadzone w monarchii Habsburgów przez Marię Teresę i Józefa II	Uczeń rozumie: - pojęcia: system północny, Rada Państwa, scentralizowana administracja, unifikacja państwa Uczeń potrafi: - wyjaśnić, w jaki sposób Fryderyk II dążył do odbudowy państwa po wojnie siedmioletniej - wyjaśnić, co oznacza sformułowane przez Fryderyka Wielkiego stwierdzenie, że „panujący jest pierwszym sługą państwa”	Uczeń rozumie: - pojęcia: Nadworna Komisja Edukacyjna, Karta szlachty Uczeń potrafi: - ocenić, czy rządy i reformy Fryderyka II oraz Józefa II były zgodne z ideą monarchii oświeconych - zająć stanowisko w dyskusji: „Czy Katarzyna II kontynuowała reformy i politykę Piotra I?” oraz uzasadnić swoje zdanie
--	--	---	---	--	--

		w Rosji wskazać na mapie obszary przyłączone do Rosji w czasach Piotra I i Katarzyny II			
1)wyjaśnia genezę i charakteryzuje następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość; 2)charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych w świetle założeń konstytucji amerykańskiej; 3)wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki rewolucji francuskiej; 4)ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej i francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej; przedstawia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych. XXV, 1,2,3,4	Uczeń zna: - daty: 1775–1783, 1776 - postacie: George’a Washingtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: amerykańska wojna o niepodległość (rewolucja amerykańska), Deklaracja niepodległości Uczeń potrafi: - wyjaśnić przyczyny wojny kolonii z Wielką Brytanią - wymienić główne postanowienia Deklaracji niepodległości	Uczeń zna: - daty: 1773, 1787 - postacie: Benjamina Franklina, Thomasa Jeffersona Uczeń rozumie: - pojęcia: ”bostońska herbatka” opłaty stemplowe, ojcowie założyciele, Kongres, Izba Reprezentantów, Senat, prezydent Uczeń potrafi: - wymienić główne postanowienia Konstytucji Stanów Zjednoczonych i opisać kompetencje poszczególnych organów władzy - wskazać na mapie kolonie, które	Uczeń zna: - daty: 1775, 1777 Uczeń rozumie: - pojęcia: Pierwszy Kongres Kontynentalny, Drugi Kongres Kontynentalny, ojcowie założyciele Uczeń potrafi: - wyjaśnić, w których zapisach Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki zostały odzwierciedlone główne idee epoki oświecenia	Uczeń zna: - daty: 1779, 1783 - postać: Jerzego III Uczeń rozumie: - pojęcie: pokój paryski Uczeń potrafi: - opisać udział Polaków w amerykańskiej wojnie o niepodległość - wymienić państwa, które przyłączyły się do konfliktu po stronie kolonii - wymienić postanowienia pokoju paryskiego - wskazać na mapie: Boston, Filadelfię, Savannah, Trenton	Uczeń potrafi: wyjaśnić, w jaki sposób Amerykanie czczą polskich bohaterów rewolucji amerykańskiej

		weszły w skład Stanów Zjednoczonych Ameryki			
1)wyjaśnia genezę i charakteryzuje następstwa amerykańskiej wojny o niepodległość; 2)charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych w świetle założeń konstytucji amerykańskiej; 3)wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki rewolucji francuskiej; 4)ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej i francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej;. XXV, 1,2,3	Uczeń zna: • datę: 14 VII 1789 • postaci: Ludwika XVI, Marii Antoniny Uczeń rozumie: • pojęcia: Bastylia, Stany Generalne, Wersal, burżuazja, stan trzeci Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego Ludwik XVI zwołał Stany Generalne • wyjaśnić, dlaczego zdobycie Bastylii jest uważane za początek rewolucji francuskiej	Uczeń zna: • daty: 1789, 1791 • postaci: Emmanuela Josepha Sieyès, Marie Josepha de La Fayette’a Uczeń rozumie: • pojęcia: Zgromadzenie Narodowe, Zgromadzenie Konstytucyjne (Konstytuanta), Gwardia Narodowa, Deklaracja praw człowieka i obywatela Uczeń potrafi: • scharakteryzować społeczne, gospodarcze i polityczne przyczyny wybuchu rewolucji we Francji • wymienić główne założenia Deklaracji praw człowieka	Uczeń zna: • daty: 1792, 1793, 1793–1794 • postaci: Maksymiliana Robespierre’a Uczeń rozumie: • pojęcia: monarchia konstytucyjna, Zgromadzenie Prawodawcze, dyktatura, gilotyna Uczeń potrafi: • scharakteryzować główne założenia konstytucji francuskiej z 1791 r. • wyjaśnić, o co został oskarżony Ludwik XVI • omówić symboliczne znaczenie, jakie miało dla rewolucjonistów ścięcie Ludwika XVI	Uczeń zna: • daty: 1795, 1795–1799 Uczeń rozumie: • pojęcia: Istota Najwyższa, przewrót termidoriański, dyktatoriat, Rada Pięciuset, Rada Starszych Uczeń potrafi: • wyjaśnić reakcję międzynarodową na sytuację we Francji • wyjaśnić, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego • omówić skutki rewolucji francuskiej	Uczeń zna: • postać: Olympe de Gouges Uczeń rozumie: • pojęcia: Deklaracja praw kobiety i obywatelki Uczeń potrafi: • wyjaśnić znaczenie rewolucji francuskiej w dziejach Europy

		i obywatela - wskazać punkty Deklaracji praw człowieka i obywatela odwołujące się do głównych haseł oświecenia - wymienić symbole rewolucji francuskiej			
Rzeczpospolita w XVIII w.					
1)opisuje i ocenia sytuację wewnętrzną i międzynarodową Rzeczypospolitej w czasach saskich; 2)charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej, wskazując przejawy osłabienia suwerenności państwa polskiego; wyjaśnia okoliczności zwołania Sejmu Wielkiego i przedstawia jego reformy, ze szczególnym uwzględnieniem postanowień Konstytucji 3 maja. XXVI,1,2,	Uczeń zna: - daty: 1697, 1733 - postacie: Augusta II Mocnego, Augusta III Uczeń rozumie: - pojęcia: podwójna elekcja Uczeń potrafi: - wymienić najważniejsze przejawy kryzysu wewnętrznego Rzeczypospolitej za rządów Sasów	Uczeń zna: - daty: 1700–1721, 1704, 1709, 1717 - postać: Stanisława Leszczyńskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: wielka wojna północna, koterie, konfederacja sandomierska, sejm niemy Uczeń potrafi: - omówić okoliczności objęcia tronu przez Stanisława Leszczyńskiego - scharakteryzować sytuację polityczną w Rzeczypospolitej w czasie wielkiej	Uczeń zna: - daty: 1702, 1715, 1720 - postać: Michała Radziejowskiego - rezultat i konsekwencje bitwy pod Kliszowem Uczeń rozumie: - pojęcia: konfederacja tarnogrodzka, konfederacja generalna, pogłównie, układ w Poczdamie - znaczenie bitwy pod Kliszowem dla działań w czasie wielkiej wojny północnej na terenie Rzeczypospolitej	Uczeń zna: - daty: 1732, 1740 - postacie: Stanisława Ledóchowskiego, Michała Fryderyka Czartoryskiego, Jana Klemensa Branickiego, Karola Stanisława Radziwiłła, Stanisława Konarskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: hiberna, wojna o sukcesję polską, Familia, republikanci, pijarzy, Collegium Nobilium Uczeń potrafi: - scharakteryzować programy	Uczeń zna: - postać: Henryka Brühla Uczeń rozumie: - pojęcia: dobra stołowe, Kamera Uczeń potrafi: - ocenić działalność polityczną Stanisława Leszczyńskiego w okresie wojny północnej

		wojny północnej - wymienić postanowienia sejmu niemego - podać przyczyny redukcji liczby wojska w Rzeczypospolitej uchwalonej na sejmie niemym	Uczeń potrafi: - scharakteryzować skutki społeczne i gospodarcze udziału Rzeczypospolitej w wielkiej wojnie północnej - wyjaśnić, jak odbywała się ingerencja obcych państw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w czasach saskich	stronnictw politycznych, które działały w okresie panowania Augusta III wyjaśnić, na czym polegała reforma szkolnictwa opracowana przez Stanisława Konarskiego	
1)opisuje i ocenia sytuację wewnętrzną i międzynarodową Rzeczypospolitej w czasach saskich; 2)charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej, wskazując przejawy osłabienia suwerenności państwa polskiego; 3)przedstawia reformy z pierwszych lat panowania Stanisława Augusta; 4)wyjaśnia przyczyny i przedstawia zasięg terytorialny	Uczeń zna: - daty: 1764, 1772 - postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Rejtana, Katarzyny II Wielkiej Uczeń rozumie: - pojęcie: sejm konwokacyjny Uczeń potrafi: - wyjaśnić okoliczności wyboru na króla	Uczeń zna: - daty: 1767, 1768–1772 - postacie: Nikołaja Repnina, Michała Krasińskiego, Józefa Pułaskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: dysydenci, konfederacje dysydenckie, prawa kardynalne, konfederacja barska Uczeń potrafi: - wymienić prawa	Uczeń zna: - daty: 1773–1775 - postać: Adama Ponińskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: sejm rozbiorowy, Rada Nieustająca Uczeń potrafi: - wymienić postanowienia sejmu rozbiorowego - scharakteryzować postawę posłów podczas obrad sejmu	Uczeń zna: - postacie: Michała Hieronima Radziwiłła, Ottona Magnusa von Stackelberga Uczeń rozumie: - pojęcie: departament Uczeń potrafi: - rozstrzygnąć, czy prawa kardynalne wzmacniały czy osłabiały państwo, oraz uzasadnić swoją opinię - wyjaśnić wizję	Uczeń zna: - postacie: Kajetana Sołtyka, Józefa Andrzeja Załuskiego, Samuela Korsaka Uczeń potrafi: - ocenić postawę Tadeusza Rejtana na sejmie rozbiorowym

pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej; XXVI,1,2,3,4,	Stanisława Augusta Poniatowskiego - wymienić uczestników I rozbioru Rzeczypospolitej - wskazać na mapie ziemie utracone przez Rzeczpospolitą w wyniku I rozbioru	kardynalne - podać przyczyny zawiązania konfederacji barskiej - przedstawić postulaty konfederatów barskich - wskazać na mapie obszary objęte walką zbrojną w czasie wojny domowej 1768–1772 - wyjaśnić rolę Rosji w elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego	rozbiorowego	artystyczną sejmiku rozbiorowego stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie <i>Rejtan. Upadek Polski</i>	
1)rozpoznaje dokonania przedstawicieli polskiego oświecenia w dziedzinie kultury; 2)omawia rolę instytucji oświeceniowych (Komisja Edukacji Narodowej, Biblioteka Załuskich, teatr, czasopiśmiennictwo). XXVIII, 1,2	Uczeń zna: - daty: 1765, 1773 - postacie: Hugona Kołłątaja, Ignacego Krasickiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: czasy stanisławowskie, Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej (KEN)	Uczeń zna: - datę: 1770 - postacie: Juliana Ursyna Niemcewicza, Franciszka Bohomolca, Ignacego Potockiego Uczeń rozumie: - pojęcia: obiady czwartkowe Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego obiady czwartkowe zwane	Uczeń zna: - datę: 1775 - postacie: Grzegorza Piramowicza, Adama Naruszewicza Uczeń rozumie: - pojęcie: Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych Uczeń potrafi: - omówić strukturę instytucji oświatowych,		Uczeń rozumie: - pojęcie: Biblioteka Załuskich Uczeń potrafi: - przedstawić dorobek kulturalny Rzeczypospolitej za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego

	Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego król utworzył Szkołę Rycerską - wyjaśnić, w jakim celu została powołana Komisja Edukacji Narodowej	były „obiadami rozumnymi” - podać miejsca, w których odbywały się obiady czwartkowe - omówić zadania, które stawiała nauczycielom Komisja Edukacji Narodowej	których pracę miała nadzorować Komisja Edukacji Narodowej - wyjaśnić, w jakim celu powstało Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych - wskazać przeszkody, które utrudniały pracę Komisji Edukacji Narodowej - wskazać różnicę między obiadami czwartkowymi i spotkaniami w salonach literackich Europy Zachodniej		
4)wyjaśnia przyczyny i przedstawia zasięg terytorialny pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej; wyjaśnia okoliczności zwołania Sejmu Wielkiego i przedstawia jego reformy, ze szczególnym uwzględnieniem postanowień Konstytucji 3 maja. XXVI,4	Uczeń zna: - daty: 1791, 1793 - postacie: Hugona Kołłątaja, Stanisława Staszica Uczeń rozumie: - pojęcia: Konstytucja 3 maja, Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), kadencja sejmiku Uczeń potrafi: - wymienić	Uczeń zna: - daty: 1788–1792, 1789 - postacie: Stanisława Małachowskiego, Jana Dekerta Uczeń rozumie: - pojęcia: reforma skarbowo-wojskowa, sejm skonfederowany, unifikacja, Straż Praw, jurysdykcja, czarna procesja, ustawa o miastach	Uczeń zna: - datę: 1792 - postacie: Stanisława Kostki Potockiego, Ignacego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Michała Poniatowskiego, Jacka Małachowskiego Uczeń rozumie: - pojęcia:	Uczeń zna: - postacie: Józefa Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki Uczeń rozumie: - pojęcia: aklamacja, diariusz, Order Virtuti Militari Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego przeciwnicy Konstytucji 3 maja uważali, że była ona zamachem	Uczeń zna: - postacie: Stanisława Bielińskiego, Jakoba Johanna Sieversa, Ludwiga Heinricha Buchholtza Uczeń potrafi: - wyjaśnić wizję artystyczną stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie <i>Konstytucja 3 maja 1791 r.</i>

	postanowienia Konstytucji 3 maja - wyjaśnić, jak doszło do II rozbioru Rzeczypospolitej - wskazać na mapie ziemie utracone przez Rzeczypospolitą w II rozbiorze - wyjaśnić, dlaczego Austria nie uczestniczyła w II rozbiorze Rzeczypospolitej	królewskich, ustawa rządowa, gołota (nieposesjonaci), instrukcje poselskie, ustawa o reformie sejmików Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego część szlachty była przeciwna reformom dotyczącym miast i mieszczaństwa - wyjaśnić cel zorganizowania czarnej procesji - scharakteryzować reformy Sejmu Wielkiego	stronnictwo patriotyczne (republikańskie), stronnictwo hetmańskie, stronnictwo królewskie (dworskie), ofiara dziesiątego grosza, konfederacja targowicka Uczeń potrafi: - wyjaśnić trudności, jakie napotymano przy realizacji reformy skarbowo-wojskowej - scharakteryzować programy i działalność stronnictw na Sejmie Wielkim	stanu - omówić przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja - wyjaśnić, dlaczego król Stanisław August przystąpił do konfederacji targowickiej - wskazać na mapie Zieleńce i Dubienkę - ocenić postawę szlachty w trakcie sejmiku rozbiorowego w 1793 r.	ocenić, czy postanowienia Konstytucji 3 maja były zgodne z ideami oświecenia
1)wyjaśnia wpływ konfederacji targowickiej na wybuch wojny z Rosją; 2)charakteryzuje przebieg powstania kościuszkowskiego, z uwzględnieniem roli jego przywódców; 3)opisuje zasięg terytorialny drugiego i trzeciego rozbioru Rzeczypospolitej;	Uczeń zna: - daty: 1794, 1795 - postacie: Tadeusza Kościuszki, Wojciecha Bartosa Uczeń rozumie: - pojęcia: insurekcja, naczelnik siły zbrojnej narodowej,	Uczeń zna: - postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego Uczeń rozumie: - pojęcia: Uniwersał połaniecki, klub jakobinów Uczeń potrafi: - wymienić postanowienia Uniwersału	Uczeń zna: postacie: Antoniego Madalińskiego, Aleksandra Suworowa, Ignacego Zakrzewskiego, Józefa Zabięły, Józefa Ankwicza, Józefa Kazimierza Kossakowskiego Uczeń rozumie:	Uczeń zna: - postacie: Ignacego Działyńskiego, Jędrzeja Kapostasa, Józefa Wybickiego, Józefa Pawlikowskiego Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego Prusy przystąpiły do tłumienia insurekcji	Uczeń zna: - datę: 1798 - postacie: Osipa Igelströma, Aleksandra Tormasowa, Iwana Fersena, Tomasza Wawrzeckiego Uczeń rozumie: - pojęcie: konwencja petersburska

4)przedstawia przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.; zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Rzeczypospolitej w XVIII w. z wydarzeniami w Europie i na świecie. XXVII,1,2,3,4	kosynierzy Uczeń potrafi: - wyjaśnić, jak doszło do wybuchu powstania kościuszkowskiego - omówić przebieg bitwy pod Racławicami - podać przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego - wskazać na mapie ziemie, które utraciła Rzeczpospolita w III rozbiorze	połanieckiego i wyjaśnić, w jaki sposób zmieniła się sytuacja chłopów omówić przebieg wydarzeń w Warszawie i Wilnie w czasie insurekcji kościuszkowskiej	- pojęcia: Rada Zastępcza Tymczasowa, Sąd Najwyższy Kryminalny, rzeź Pragi Uczeń potrafi: - scharakteryzować nastroje polityczne wśród mieszkańców stolicy i podejmowane przez nich działania - omówić przebieg wydarzeń w czasie powstania kościuszkowskiego z uwzględnieniem najważniejszych bitew - wskazać na mapie Racławice, Szczekociny, Połaniec, Maciejowice, Radoszyce, Grodno	- scharakteryzować przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego, uwzględniając ich aspekt polityczny, społeczny i militarny - ocenić straty terytorialne i ludnościowe, jakie poniosła Rzeczpospolita na rzecz Rosji, Austrii i Prus w wyniku III rozbioru	Uczeń potrafi: - wymienić postanowienia konwencji petersburskiej - ocenić panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego - ocenić postawę i dokonania Tadeusza Kościuszki
Epoka napoleońska					
1)charakteryzuje walkę Francji o dominację w Europie; 2)przedstawia przykłady	Uczeń zna: - daty: 1799, 1804, 1807 - postacie: Napoleona	Uczeń zna: - daty: 1805, 1806 - postacie: Aleksandra I, Franciszka II,	Uczeń zna: - daty: 1800, 1801 Uczeń rozumie: - pojęcia: Bank	Uczeń rozumie: pojęcie: system napoleoński Uczeń potrafi:	

zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona, z uwzględnieniem Legionów Polskich we Włoszech; 3)charakteryzuje genezę, ustrój i dzieje Księstwa Warszawskiego; 4)ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy. XXIX, 1,2,3,4	Bonaparte, Józefiny Uczeń rozumie: - pojęcia: pierwszy konsul, referendum, cesarz Francuzów, Kodeks Napoleona Uczeń potrafi: - wyjaśnić, jak doszło do wprowadzenia konsulatu we Francji - wyjaśnić okoliczności, w których doszło do koronacji cesarskiej Napoleona - wymienić główne zasady z Kodeksu Napoleona - wymienić postanowienia pokoju w Tylży	Fryderyka Wilhelma III Uczeń rozumie: - pojęcia: zamach 18 brumaire’a, bitwa trzech cesarzy, Związek Reński, protektorat Uczeń potrafi: - wyjaśnić skutki bitwy pod Austerlitz - wyjaśnić, w jakim celu utworzono Związek Reński - wymienić główne państwa należące do Związku Reńskiego - wskazać na mapie Austerlitz, Jenę, Auerstedt, Iławę Pruską, Frydland, Tylżę	Francji, „szlachta zasług”, konkordat Uczeń potrafi: - scharakteryzować politykę wewnętrzną Napoleona - wymienić postanowienia konkordatu podpisanego przez Napoleona ze Stolicą Apostolską	- wyjaśnić, jak funkcjonował system napoleoński w Europie - wymienić państwa zależne od Francji oraz takie, na których tronach zasiedli członkowie rodziny Napoleona	
1)przedstawia przykłady zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona, z uwzględnieniem Legionów Polskich we Włoszech; XXIX, 1,	Uczeń zna: - datę: 1797 - postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego	Uczeń zna: - datę: 1802 Uczeń rozumie: - pojęcia: dezercja, półbrygady, legie, bataliony,	Uczeń rozumie: - pojęcie: Armia Renu Uczeń potrafi: - omówić polskie, włoskie i	Uczeń rozumie: - pojęcia: Legia Honorowa, korpus posiłkowy Uczeń potrafi: - ocenić stosunek	Uczeń zna: - daty: 1796–1797, 1806, 1808 - postać: Waleriana Działoszyckiego Uczeń rozumie:

	- słowa <i>Pieśni Legionów Polskich</i> Uczeń rozumie: - pojęcie: <i>Pieśń Legionów Polskich</i> Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego doszło do powstania Legionów Polskich we Włoszech - wyjaśnić znaczenie <i>Pieśni Legionów Polskich</i> dla budzenia ducha patriotycznego wielu pokoleń Polaków	Republika Lombardzka Uczeń potrafi: - wymienić główne punkty porozumienia z Republiką Lombardzką w sprawie utworzenia Legionów Polskich - wyjaśnić, dlaczego doszło do rozwiązania Legionów Polskich - wyjaśnić, dlaczego polscy legioniści zostali wysłani na Santo Domingo - wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew stoczonych z udziałem Legionów Polskich	francuskie elementy umundurowania żołnierzy Legionów Polskich we Włoszech - opisać sytuację legionistów na Santo Domingo - wyjaśnić przyczyny wysokiej śmiertelności legionistów na Santo Domingo	Napoleona do polskich jednostek wojskowych walczących u jego boku	- pojęcia: Zgromadzenie Centralne (Centralizacja Lwowska), Legia Polsko-Włoska, Legia Nadwiślańska Uczeń potrafi: - przedstawić sytuację polskich środowisk niepodległościowych po III rozbiore
1)charakteryzuje genezę, ustrój i dzieje Księstwa Warszawskiego; XXIX, 1	Uczeń zna: - daty: 1807, 1815 - postacie: Józefa Poniatowskiego, Fryderyka Augusta I Uczeń rozumie: - pojęcia: sprawa	Uczeń zna: - daty: 1806–1807, 1809, 1812 Uczeń rozumie: - pojęcia: wojna austriacko-francuska, pokój w Schönbrunn,	Uczeń zna: - datę: 1813 Uczeń rozumie: - pojęcie: bitwa narodów Uczeń potrafi: - wyjaśnić, na jakich	Uczeń rozumie: - pojęcia: kontrybucja, Rada Najwyższa Tymczasowa Uczeń potrafi: - scharakteryzować sytuację społeczno-	Uczeń potrafi: ocenić stosunek Napoleona do sprawy polskiej

	polska, Księstwo Warszawskie, Wolne Miasto Gdańsk, kongres wiedeński Uczeń potrafi: - wymienić główne postanowienia pokoju w Tylży dotyczące ziem polskich - wskazać na mapie terytorium Księstwa Warszawskiego w 1807 i 1809 r. - wyjaśnić przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego	Nowa Galicja, Wielka Armia, Komisja Rządząca, Rada Stanu Uczeń potrafi: - wymienić zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego - wskazać na mapie ziemie przyłączone do Księstwa Warszawskiego w 1809 r. - scharakteryzować udział żołnierzy polskich w kampanii napoleońskiej 1812 r.	aktach prawnych była wzorowana konstytucja Księstwa Warszawskiego - omówić udział żołnierzy polskich pod dowództwem księcia Józefa Poniatowskiego w bitwie pod Lipskiem - rozstrzygnąć, czy Polacy byli najwierniejszymi sojusznikami Napoleona, i uzasadnić swoje zdanie	-gospodarczą Księstwa Warszawskiego wyjaśnić, co znaczyło powiedzenie, że w Księstwie Warszawskim „chłopom zdjęto kajdany z nóg wraz z butami”	
1)charakteryzuje walkę Francji o dominację w Europie; 2)ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy XXIX, 1,2,	Uczeń zna: - daty: 1812, 1815 Uczeń rozumie: - pojęcia: Wielka Armia, taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, bitwa pod Waterloo Uczeń potrafi: - wyjaśnić, jak doszło do klęski	Uczeń zna: - datę: 1814 - postać: Ludwika XVIII Uczeń rozumie: - pojęcia: Mały Kapral, szósta koalicja antyfrancuska, bitwa narodów, pokój zawarty w Paryżu w 1814 r. Uczeń potrafi:	Uczeń zna: - daty: 1 III 1815 – 18 VI 1815 - postacie: Arthura Wellesleya (lorda Wellingtona), Gebharda Blüchera Uczeń rozumie: - pojęcia: Karta konstytucyjna, sto dni Napoleona Uczeń potrafi:	Uczeń zna: - datę: 1821 Uczeń potrafi: - omówić znaczenie bitwy pod Waterloo w dziejach Francji i Europy - wyjaśnić, w jakich okolicznościach zmarł Napoleon Bonaparte - wymienić pozytywne skutki	Uczeń potrafi: ocenić Napoleona I i przedstawić jego znaczenie w dziejach Francji i Europy

	wyprawy Napoleona na Moskwę wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do upadku Napoleona	- wyjaśnić, jaki wpływ na klęskę Napoleona w Rosji miały warunki pogodowe - wyjaśnić, dlaczego zdobycie Moskwy przez Napoleona nie przyniosło sukcesu całej wyprawie do Rosji - scharakteryzować skutki wyprawy Napoleona do Rosji - wskazać na mapie miejsca walk Wielkiej Armii w 1812 r. i trasę jej odwrotu - scharakteryzować zmiany w sytuacji międzynarodowej w 1813 r. - omówić postanowienia pokoju zawartego w Paryżu w 1814 r.	- wyjaśnić, jakie nastroje w społeczeństwie francuskim wywołał powrót z emigracji Ludwika XVIII, starej arystokracji i duchowieństwa katolickiego - wyjaśnić, jak doszło do powrotu Napoleona do Paryża - omówić przyczyny klęski armii francuskiej pod Waterloo - wskazać na mapie wyspę Elbę, trasę powrotu Napoleona do Paryża, Waterloo	epoki napoleońskiej dla Francji i Europy wskazać na mapie Wyspę Świętą Heleny	
1)przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy i świata, z uwzględnieniem podziału ziem polskich; 2)opisuje funkcjonowanie	Uczeń zna: - daty: 1814–1815 - postacie: Klemensa von Metternicha, Aleksandra I Romanowa, Charles’a de	Uczeń zna: - postacie: Fryderyka Wilhelma III Hohenzollerna, Franciszka I Habsburga - zasady ładu	Uczeń zna: postacie: Roberta Stewarta (wicehrabiego Castlereagh), Ludwika XVIII Burbona	Uczeń rozumie: dlaczego Wielka Brytania zabiegała o tzw. strategiczne terytoria na mapie świata Uczeń potrafi:	Uczeń rozumie: - pojęcie ekumenizmu Uczeń potrafi: - wyjaśnić, jakie dwie nieformalne koalicje zawiązały

systemu wiedeńskiego i charakteryzuje próby jego podważenia; 3)przedstawia przebieg rewolucji przemysłowej w Europie i Stanach Zjednoczonych oraz wskazuje jej najważniejsze konsekwencje społeczno-gospodarcze; 4)omawia najważniejsze prądy kulturowe oraz nurty ideowe I poł. XIX wieku, uwzględniając ich przedstawicieli; 5)wyjaśnia genezę i skutki Wiosny Ludów; XXX,1,2,3,4,5	Talleyranda • państwa uczestniczące w kongresie • założycieli Świętego Przymierza i cele jego działania • zmiany terytorialne, które się dokonały w wyniku postanowień kongresu wiedeńskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: równowaga sił, legitymizm, restauracja • cel powstania Świętego Przymierza Uczeń potrafi: • wymienić główne postanowienia kongresu wiedeńskiego	wiedeńskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: koncert mocarstw / kwintet mocarstw, polityka reakcji, ład wiedeński / system wiedeński • przyczyny i konsekwencje decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim Uczeń potrafi: • omówić główne zasady, na jakich opierał się ład wiedeński • wskazać na mapie zmiany terytorialne wprowadzone po kongresie wiedeńskim • omówić postanowienia kongresu wiedeńskiego dotyczące ziem polskich	Uczeń rozumie: • pojęcie: Związek Niemiecki • dlaczego na kongresie nie reaktywowano Rzeszy Niemieckiej i nie podjęto decyzji o powstaniu zjednoczonych Włoch • dlaczego kongres wiedeński nazwano „tańczącym kongresem” Uczeń potrafi: • wyjaśnić rolę władców Rosji, Austrii i Prus w Świętym Przymierzu • wyjaśnić wpływ „stu dni” Napoleona na obrady kongresu wiedeńskiego	• wyjaśnić, dlaczego dyplomacji Wielkiej Brytanii zależało na realizacji idei równowagi sił w Europie • wyjaśnić, dlaczego przywrócenie wcześniej panujących dynastii na trony europejskie nie oznaczało powrotu do stanu sprzed 1789 r., czyli do feudalnych stosunków społecznych i dawnych systemów politycznych	się jeszcze przed rozpoczęciem obrad kongresu wiedeńskiego • wyjaśnić, dlaczego separatyzm regionalny utrudniał realizację idei zjednoczenia Włoch • ocenić, czy słusznie kongres wiedeński jest uważany za najważniejsze spotkanie przywódców XIX-wiecznej Europy
2)przedstawia przebieg rewolucji przemysłowej w Europie i Stanach Zjednoczonych oraz wskazuje jej	Uczeń zna: • daty: 1769, 1825 • postacie: Jamesa Watta, George’a Stephensona, Samuela Morse’a	Uczeń zna: • daty: 1807, 1837 • postać: Roberta Fultona • gałęzie przemysłu, które się	Uczeń zna: • datę: 1785 • postać: Edmunda Cartwrighta • państwa, w których	Uczeń zna: • trasę pierwszego rejsu statkiem parowym • trasę pierwszej towarowej linii	Uczeń potrafi: • ocenić konsekwencje rozwoju przemysłu dla środowiska przyrodniczego

najważniejsze konsekwencje społeczno-gospodarcze; XXX, 2	• państwa, w których najwcześniej dokonała się rewolucja przemysłowa • wynalazki, które przyspieszyły proces produkcji • skutki rewolucji przemysłowej Uczeń rozumie: • pojęcia: rewolucja przemysłowa, cywilizacja przemysłowa, wolny rynek, fabryka, parowóz, telegraf, urbanizacja, burżuazja, proletariat, inteligencja • wpływ rewolucji przemysłowej na gospodarkę • dlaczego rewolucja przemysłowa najwcześniej dokonała się w Wielkiej Brytanii • wpływ rewolucji przemysłowej na społeczeństwo	rozwinęły w wyniku industrializacji Uczeń rozumie: • pojęcia: rewolucja agrarna, płodozmian, parowiec, drobnomieszczaństwo • na czym polegała rewolucja agrarna • wpływ płodozmianu na zwiększenie uprawianego areału Uczeń potrafi: • wskazać na mapie najważniejsze centra przemysłowe pierwszej połowy XIX w. • wskazać na mapie obszary, na których rewolucja przemysłowa dokonała się najpóźniej i na mniejszą skalę • wyjaśnić, w jaki sposób wynalazki pierwszej połowy XIX w. przyczyniły się do	w pierwszej połowie XIX w. nastąpił największy przyrost ludności mieszkającej w miastach Uczeń rozumie: • pojęcia: mechaniczne krosno, omnibus, kultura miejska, margines społeczny, wolne zawody • dlaczego okres przełomu XVIII i XIX w. oraz pierwszej połowy XIX w. nazywamy wiekiem pary • przyczyny i następstwa zmian w organizacji procesu produkcji oraz handlu i obrocie pieniądzem Uczeń potrafi: • wyjaśnić wpływ rewolucji przemysłowej na krajobraz kulturowy • scharakteryzować zmiany struktury społecznej	kolejowej Uczeń rozumie: • pojęcie: społeczeństwo ery industrialnej • wpływ zmian w gospodarce na życie codzienne ludności Uczeń potrafi: • wyjaśnić, dlaczego rewolucja przemysłowa przyczyniła się do migracji ludności	• scharakteryzować narastanie dysproporcji między strefami rozwoju i zacofania w pierwszej połowie XIX w. • wskazać pozytywne i negatywne konsekwencje rewolucji przemysłowej dla społeczeństwa i środowiska naturalnego
--	--	---	--	---	---

	Uczeń potrafi: wyjaśnić, który z wynalazków miał największe znaczenie dla rozwoju cywilizacyjnego w pierwszej połowie XIX w.	rozwoju komunikacji i transportu	związane z rewolucją przemysłową		
2) przedstawia przebieg rewolucji przemysłowej w Europie i Stanach Zjednoczonych oraz wskazuje jej najważniejsze konsekwencje społeczno-gospodarcze; 3) omawia najważniejsze prądy kulturowe oraz nurty ideowe I poł. XIX wieku, uwzględniając ich przedstawicieli; XXX,2,3	Uczeń zna: - datę: 1848 - postacie: Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Wolfganga Amadeusza Mozarta, Ludwiga van Beethovena, Fryderyka Chopina, Giuseppe Verdiego, Eugène'a Delacroix, Francisca Goi, George'a Byrona, Johanna Wolfganga Goethego, Adama Mickiewicza, Wiktora Hugo, Hansa Christiana Andersena oraz ich najważniejsze dokonania	Uczeń zna: - postacie: Edmunda Burke'a, Alexisa de Tocqueville'a, Johna Stuarta Milla, Pierre'a Josepha Proudhona, Claude'a Henriego Saint-Simona, Charles'a Fouriera, Roberta Owena, Louisa Auguste'a Blanqui, Jacques'a-Louisa Davida, Friedricha Schillera, Caspara Davida Friedricha oraz ich najważniejsze dokonania - cechy sztuki klasycystycznej i romantycznej Uczeń rozumie: - pojęcia: falanstery, feminizm,	Uczeń zna: - datę: 1818 - postacie: Bertela Thorvaldsena, Jeana-Auguste'a-Dominique'a Ingres'a, Antonia Canovy, Felixa Mendelssohna-Bartholdy'ego, Gioacchina Rossiniego, Niccola Paganiniego oraz ich najważniejsze dokonania Uczeń rozumie: - pojęcia: familister, furieryści, sztuka użytkowa - przyczyny narodzin ideologii liberalnej i konserwatywnej - dłaczego anarchiści domagali się likwidacji państwa	Uczeń zna: - postacie: Ferenc Liszta, Roberta Schumanna, Johannesa Brahmsa, Aleksandra Puszkina, Sándora Petőfiego Uczeń rozumie: - pojęcia: styl biedermeier, marszand - dłaczego nastąpił odwrót od klasycyzmu i coraz większą popularnością cieszył się romantyzm - przyczyny popularności stylu biedermeier Uczeń potrafi: - omówić przemiany w kulturze europejskiej	Uczeń potrafi: - wyjaśnić, dlaczego Pierre'a Josepha Proudhona uważa się za prekursora feminizmu - wyjaśnić, dlaczego teorie głoszone przez furierystów nie zyskały szerszego poparcia społecznego

	• nowe idee społeczno-polityczne, które narodziły się w pierwszej połowie XIX w. • nowe prądy kulturowe pod koniec XVIII i w pierwszej połowie XIX w. Uczeń rozumie: • pojęcia: konserwatyzm, liberalizm, socjalizm, anarchizm, <i>Manifest komunistyczny</i>, komunizm, klasycyzm, romantyzm Uczeń potrafi: • podać przykłady dzieł sztuki klasycystycznej i romantycznej	nacjonalizacja, rewolucja socjalna, neoklasycyzm • przyczyny narodzin socjalizmu Uczeń potrafi: • omówić główne założenia konserwatyzmu i liberalizmu • scharakteryzować idee odwołujące się do kwestii robotniczych • scharakteryzować sztukę klasycystyczną • wymienić główne cechy sztuki romantycznej	• różnicę między socjalizmem i komunizmem Uczeń potrafi: • porównać poglądy socjalistów, komunistów i anarchistów • rozpoznać dzieła malarstwa, rzeźby, architektury klasycystycznej • rozpoznać cechy romantyzmu w sztuce, architekturze, muzyce i literaturze	pierwszej połowy XIX w. • wyjaśnić przyczyny rozwoju mecenatu mieszczańskiego	
2)opisuje funkcjonowanie systemu wiedeńskiego i charakteryzuje próby jego podważenia; 4)wyjaśnia genezę i skutki Wiosny Ludów;	Uczeń zna: • datę: 1848 • postacie: Ludwika Filipa I, Karola Ludwika Napoleona Bonaparte – Napoleona III	Uczeń zna: • datę: II 1848 Uczeń rozumie: • pojęcia: monarchia lipcowa, rewolucja lutowa, Zgromadzenie	Uczeń zna: • daty: 22 II 1848, 1852 Uczeń rozumie: • pojęcia: bankiety polityczne, warsztaty	Uczeń potrafi: • wymienić państwa europejskie, w których nie doszło w latach 1848–1849 do wystąpień rewolucyjnych i wyjaśnić,	Uczeń potrafi: • dokonać bilansu wystąpień rewolucyjnych w czasie Wiosny Ludów w Europie • opisać rolę prasy w propagowaniu

XXX,2,4	• przyczyny wybuchu Wiosny Ludów • państwa, w których doszło do wystąpień w czasie Wiosny Ludów Uczeń rozumie: • pojęcia: II Republika Francuska, prezydent, zamach stanu, II Cesarstwo Francuskie • dlaczego krytykowano Ludwika Filipa I • dlaczego Karol Ludwik Napoleon Bonaparte wygrał wybory prezydenckie Uczeń potrafi: • wskazać na mapie kraje, które objęła Wiosna Ludów	Prawodawcze, powszechne głosowanie, kadencja, plebiscyt, abdykacja Uczeń potrafi: • scharakteryzować ogólnoeuropejskie tendencje sprzyjające wybuchowi Wiosny Ludów • omówić wydarzenia rewolucji lutowej we Francji	narodowe, uwłaszczenie chłopów • znaczenie powiedzenia: „Widać, że cesarz nie zamarzył pod Moskwą”	dlaczego tak się stało	hasło Wiosny Ludów
1)charakteryzuje sytuację polityczną, społeczno-gospodarczą i kulturową Królestwa Polskiego, ziem zabranych, zaboru pruskiego i austriackiego;	Uczeń zna: • datę: 1815 • postacie: cara Aleksandra I / króla Aleksandra II, wielkiego księcia Konstantego,	Uczeń zna: • daty: 1816, 1818, 1828 • postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Tadeusza Czackiego,	Uczeń zna: • daty: 1817, 1825 • postacie: Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Antoniego Radziwiłła, Józefa Zajączka, Jana	Uczeń zna: • postacie: Stanisława Skarbka, Leona Ludwika Sapiehy, Ludwika Geyera, Stanisława Kostki Potockiego	Uczeń zna: • postacie: Stanisława Wodzickiego, Rajmunda Rembielińskiego Uczeń rozumie:

2)wyjaśnia genezę powstania listopadowego i opisuje jego następstwa; XXXI,1,2	Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Nikołaja Nowosilcowa, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Fryderyka Chopina • decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich • główne postanowienia zawarte w konstytucji Królestwa Polskiego • zasięg terytorialny i położenie na mapie Wielkiego Księstwa Poznańskiego, Wolnego Miasta Krakowa / Rzeczypospolitej Krakowskiej, Królestwa Polskiego / Kongresowego Uczeń rozumie: • pojęcia: Wielkie Księstwo	Tomasza Zana, Alojzego Felińskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Stanisława Staszica Uczeń rozumie: • pojęcia: gubernie zachodnie, ziemie zabrane, kurator, Liceum Krzemienieckie, Towarzystwo Filomatyczne, Towarzystwo Filaretów, Bank Polski, Giełda Kupiecka, polityka etatystyczna, Kanał Augustowski, Towarzystwo Przyjaciół Nauk • różnicę w sytuacji politycznej ziem zabranych i Królestwa Polskiego • dlaczego ukaz carski zabronił działalności Towarzystwa Filomatycznego i Towarzystwa Filaretów Uczeń potrafi:	i Jędrzeja Śniadeckich • herb Królestwa Polskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: Królestwo Galicji i Lodomerii, gubernator, Galicyjski Sejm Stanowy, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Uniwersytet Lwowski, komisarze państw zaborczych, landrat, Uniwersytet Wileński, Towarzystwo Kredytowe Ziemskie w Warszawie • w czym przejawiała się autonomia Wielkiego Księstwa Poznańskiego w ramach Królestwa Prus • na czym miała polegać „opieka trzech mocarstw” nad Rzeczypospolitą Krakowską	Uczeń rozumie: • pojęcia: Galicyjskie Towarzystwo Gospodarcze, Galicyjskie Towarzystwo Kredytowe Ziemskie, minister wyznań i oświecenia publicznego, Łódzki Okręg Przemysłowy, lojalizm • dlaczego Galicja do lat 50. XIX w. była najbardziej zapóźnionym cywilizacyjnie i kulturowo obszarem ziem polskich • dlaczego pieśń <i>Boże, coś Polskę...</i> była manifestem lojalizmu wobec króla Aleksandra II (cara Aleksandra I) Uczeń potrafi: • wyjaśnić, w jaki sposób herb Królestwa Polskiego ukazuje zależność Królestwa Kongresowego od	• pojęcia: Zgromadzenie Reprezentantów, Senat Rządzący • znaczenie Rzeczypospolitej Krakowskiej dla polskiego życia kulturalnego i patriotycznego Uczeń potrafi: • omówić sytuację polityczną Rzeczypospolitej Krakowskiej • ocenić stosunek Polaków do cara Aleksandra I • ocenić politykę cara Aleksandra I wobec Królestwa Polskiego
--	--	--	--	---	--

	Poznańskie, Wolne Miasto Kraków / Rzeczpospolita Krakowska, Królestwo Polskie / Kongresowe, autonomia, namiestnik, Kresy, konstytucja oktrojowana, Rada Stanu, immunitet parlamentarny, Rada Administracyjna, Uniwersytet Warszawski / Aleksandryjski • dlaczego nadzieje Polaków na restytucję Rzeczpospolitej podczas kongresu wiedeńskiego nie zostały spełnione • rolę Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w rozwoju gospodarczym Królestwa Polskiego • dlaczego Uniwersytet Warszawski	• omówić kompetencje władcy w świetle konstytucji Królestwa Polskiego z 1815 r. • wymienić swobody obywatelskie, które konstytucja gwarantowała mieszkańcom Królestwa Polskiego • wyjaśnić, jaką rolę w zachowaniu polskiej kultury na ziemiach zabranych odegrało Liceum Krzemienieckie • omówić sytuację chłopów w Królestwie Polskim	Uczeń potrafi: • scharakteryzować sytuację polityczną ziem polskich wchodzących w skład zaboru pruskiego • wymienić postanowienia władz pruskich dotyczące organizacji Wielkiego Księstwa Poznańskiego • ocenić działalność Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w dziedzinie gospodarki w Królestwie Polskim	Imperium Rosyjskiego • wyjaśnić znaczenie Lwowa jako stolicy Królestwa Galicji i Lodomerii • wskazać na mapie Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków / Rzeczpospolitą Krakowską, Królestwo Polskie / Kongresowe, Królestwo Galicji i Lodomerii, okręg tarnopolski, Wieliczkę, obwód białostocki, Lwów, Krzemieniec, Wilno, Łódzki Okręg Przemysłowy, Kanał Augustowski	
--	--	--	--	--	--

	nazywano Aleksandryjskim Uczeń potrafi: • omówić postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie podziału Księstwa Warszawskiego • opisać ustrój Królestwa Polskiego				
2)wyjaśnia genezę powstania listopadowego i opisuje jego następstwa; opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk oraz międzynarodową reakcję na powstanie; 3)opisuje następstwa Wiosny Ludów na ziemiach polskich i przedstawia udział Polaków w Wiośnie Ludów w Europie; rozpoznaje i charakteryzuje dorobek kultury polskiej I poł. XIX w. XXXI,2,3	Uczeń zna: • daty: 1830–1831, 29/30 XI 1830, X 1831 • postacie: Mikołaja I, Waleriana Łukasińskiego, Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego, Jana Skrzyneckiego, Józefa Sowińskiego, Emilii Plater • przyczyny wybuchu powstania listopadowego • miejsca najważniejszych	Uczeń zna: • daty: XII 1828, 25 I 1831 • postacie: Nikołaja Nowosilcowa, Adama Jerzego Czartoryskiego, Ignacego Prądzyńskiego, Jana Krukowieckiego, Joachima Lelewela Uczeń rozumie: • pojęcia: dyktator, detronizacja, Rząd Narodowy, kunktator, naczelny wódz • międzynarodowy kontekst sytuacji politycznej w	Uczeń zna: • daty: 1819, II 1831 • postacie: Józefa Zaliwskiego, Iwana Dybicza, Józefa Bema, Iwana Paskiewicza, Józefa Dwernickiego Uczeń rozumie: • pojęcia: cenzura, opozycja legalna, „kaliszanie”, belwederczycy • przyczyny narastania nastrojów opozycyjnych w Królestwie Polskim w latach 1819–1830	Uczeń zna: • daty: 20 XII 1830, V 1831 • postacie: Stanisława Potockiego, Maurycego Mochnackiego, Macieja Rybińskiego Uczeń rozumie: • pojęcia: morale wojskowych, rebelia, Statut organiczny, noc paskiewiczowska, unifikacja • dlaczego wojskowi spiskowcy nie chcieli uczestniczyć w wykonaniu	Uczeń zna: • postacie: Dezyderego Chłapowskiego, Wacława Tokarza Uczeń rozumie: • znaczenie powstania listopadowego dla polskiej literatury i sztuki doby romantyzmu Uczeń potrafi: • rozstrzygnąć, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia, oraz uzasadnić swoją decyzję • wymienić utwory

	bitew w czasie powstania listopadowego • konsekwencje powstania listopadowego Uczeń rozumie: • pojęcia: konspiracja, Towarzystwo Patriotyczne, sprzysiężenie Wysockiego, Szkoła Podchorążych Piechoty, noc listopadowa, zesłania, konfiskaty, emigracja, stan wojenny, Cytadela Uczeń potrafi: • wymienić cele, jakie chcieli osiągnąć członkowie spisku podchorążych • wymienić represje popowstaniowe w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych	Królestwie Polskim w 1830 r. Uczeń potrafi: • scharakteryzować przyczyny wybuchu powstania listopadowego • przedstawić przebieg nocy listopadowej • wyjaśnić przyczyny detronizacji cara Mikołaja I i dynastii Romanowów	• przyczyny klęski opozycji sejmowej • przyczyny braku rozwiązania sprawy chłopskiej przez sejm w czasie powstania Uczeń potrafi: • wskazać na mapie Warszawę, Stoczek Łukowski, Olszynkę Grochowską, Iganie, Ostrołękę	wyroku na wielkim księciu Konstantym • dlaczego o sukcesie nocy listopadowej przesądziło zdobycie Arsenału • znaczenie regularnej armii w prowadzeniu działań zbrojnych Uczeń potrafi: • omówić międzynarodową reakcję na powstanie • przedstawić przebieg walk zbrojnych w czasie powstania	literackie, obrazy, pomniki tematycznie związane z powstaniem listopadowym
--	--	---	--	---	---

5)rozpoznaje i charakteryzuje dorobek kultury polskiej I poł. XIX w XXXI,5	Uczeń zna: • datę: 1831 • postaci: Adama Jerzego Czartoryskiego, Adama Mickiewicza • państwa, w których osiedliło się najwięcej powstańców Uczeń rozumie: • pojęcia: Wielka Emigracja, Hotel Lambert, • dlaczego emigracja po powstaniu listopadowym nosi nazwę Wielkiej	Uczeń rozumie: • pojęcia: Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Gromady Ludu Polskiego	Uczeń potrafi: • opisać rolę Paryża jako centrum życia kulturalnego Polaków na emigracji • wskazać na mapie główne ośrodki Wielkiej Emigracji	Uczeń zna: • postać: Andrzeja Towiańskiego Uczeń rozumie: • pojęcie: mesjanizm, • co oznacza sformułowanie: Polska „Chrytusem narodów” Uczeń potrafi: • wyjaśnić ideę polskiego mesjanizmu	
1)wyjaśnia okoliczności wybuchu powstania i opisuje jego skutki, z uwzględnieniem tzw. rabacji galicyjskiej; 4)pisuje następstwa Wiosny Ludów na ziemiach polskich i przedstawia udział Polaków w Wiośnie Ludów w Europie; XXXI,1,4	Uczeń zna: • datę: 1846 • postać: Jakuba Szeli, • przyczyny wybuchu rabacji galicyjskiej Uczeń rozumie: • pojęcie: rabacja galicyjska Uczeń potrafi: • scharakteryzować okoliczności wybuchu i skutki	Uczeń zna: • datę: II–III 1846 Uczeń rozumie: • pojęcie: cyrkuł, • dlaczego urzędnikom austriackim udało się podburzyć chłopów galicyjskich przeciwko szlachcie Uczeń potrafi: • omówić stosunek władz austriackich	Uczeń rozumie: • dlaczego powstanie chłopów z Choczołowa było przeciwnieństwem rabacji galicyjskiej Uczeń potrafi: • wskazać na mapie obszar, na którym doszło do wystąpień chłopskich w czasie rabacji	Uczeń zna: • postać: Franza Stadiona	Uczeń potrafi: • przedstawić różne postawy polskich chłopów w Galicji wobec sprawy odzyskania niepodległości

	rabacji galicyjskiej	do Jakuba Szeli	galicyjskiej		
--	-------------------------	-----------------	--------------	--	--